

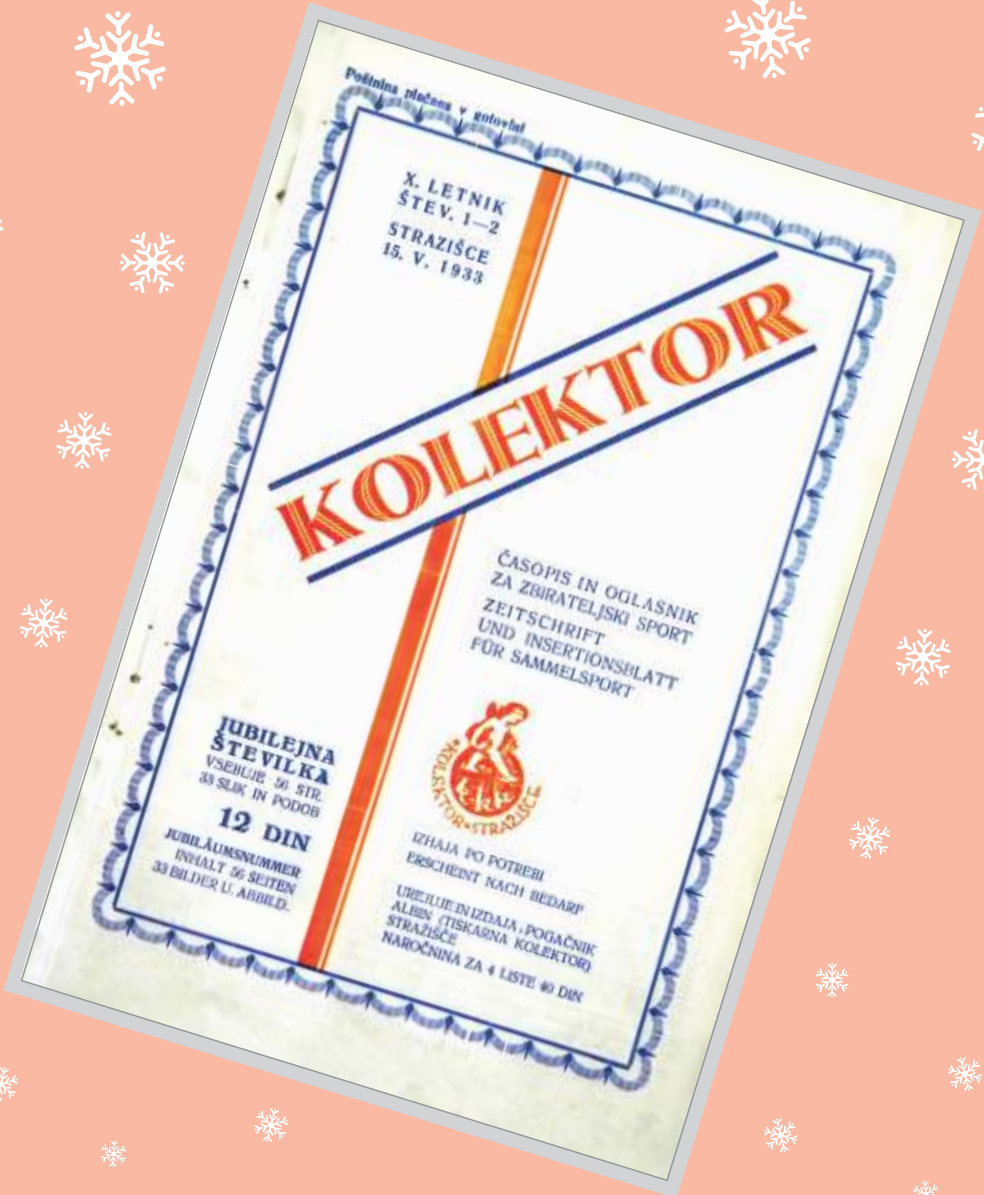

LETNIK XXXVII, ŠTEVILKA 4/2021

NOVA GLASILO FILATELISTIČNE ZVEZE SLOVENIJE FILATELIJA

ISSN 1408-0303

V tej številki si lahko preberete:

Bojan Bračić Beseda predsednika	3
Boštjan Petauer FRPSL Filatelistična zbirka britanske kraljice Elizabete II.	4
Bojan Bračić Evropska filatelistična razstava in salon polarne filatelije Liberec 2022	9
Tomaž Artel Mariborski portoprovizoriji	10
Veselko Guštin, Alojz Tomc, Veni Ferant Poročilo z razstave FIMERA 2021	15
Veselko Guštin Prva serija »živalic« Jugoslavije	18
Veselko Guštin Zgodba o pismu – 17	20
Bojan Bračić NOTOS 2021	22
Igor Pirc FEPA kongres 2021 je potekal pod atensko akropolo	24
Igor Pirc Srečanje predstavnikov Balkanfile	26
Alojz Tomc Albin Pogačnik in KOLEKTOR	28
Igor Longyka Zgodovinar dr. Branko Marušič in 70-letnica novogoriškega filatelističnega društva	42
Jože Keber Vabljeni na MAKSI RAVNE 2022	44
Danilo Goljat Filatelistične novice iz Slovenj Gradca	45
Janez Cerkvenik Pasijonska in pregledna razstava krožkarjev	46
Pošta Slovenije Oglas našega sponzorja	48

NOVA GLASILO FILATELISTIČNE ZVEZE SLOVENIJE FILATELIJA

„Za bogatitev in širjenje filatelističnega znanja.“

Filatelistična zveza Slovenije (Zveza FZS) je registrirana v Ljubljani kot neprofitna organizacija zveze filatelističnih društev v Sloveniji. Je članica Mednarodne filatelistične zveze (Federation International de Philatelie - FIP) in Združenja evropskih filatelističnih zvez (Federation Of European Philatelic Associations - FEPA).

Za izdajatelja:
Bojan Bračić, predsednik FZS.

Uredniški odbor

Glavni in odgovorni urednik:
Veni Ferant
e-naslov: veni.ferant@gmail.com

Člani uredniškega odbora:
Bojan Bračić, Veselko Guštin, Igor Pirc, Peter Suhadolc,
Alojz Tomc.

Ponatis člankov z navedbo avtorja je dovoljen samo s
pisnim soglasjem uredništva.

Fotografija na ovitku:

Jubilejna številka prve slovenske filatelistične revije
Kolektor (letnik X, št. 1-2 /1933). Revijo hrani Mestna
knjižnica Kranj.

Oblikovanje in priprava za tisk: Veni Ferant.

Tisk: Tiskarna Koštomaj, Celje. December 2021.

Naklada: 850 izvodov.

Naslov uredništva: Filatelistična zveza Slovenije,
p.p. 1584, 1001 Ljubljana.
<http://www.fzs.si>

ISSN 1408-0303

Člani FZS prejema glasilo brezplačno.

Če menite, da lahko tudi vi
prispevate kak kvaliteten
članek za našo skupno revijo,
nam pišite na naslov:
veni.ferant@gmail.com
V uredništvu bomo veseli,
če se nam boste oglasili.

Beseda predsednika FZS

Drage kolegice in kolegi,

leto se bliža koncu in takrat pregledamo, kaj se je v njem zgodilo oziroma kaj vse nam je v tem času uspelo narediti. Ne bomo ga razglasili za enega najuspešnejših, pa vendar so vsem neprijaznim okoliščinam navkljub nekateri pokazali, da se da, če se hoče. Naj ponovim že v prejšnjih številkah naše revije zapisano, povsem je uspela priprava kombinirane razstave DesetoOkno Kranj. Na podoben način, hkrati v realnem in virtualnem delu, je bila izpeljana tudi razstava FIMERA 2021, o čemer boste več prebrali v tej številki. Ker posebne mladinske razstave tokrat ni bilo, smo mladim iz goriškega konca, ki jih že mnogo let vodi prizadevni mentor Vinko Troha, in vedno aktivnim mladim Škofjeločanom, ki se jim je tokrat pridružila tudi mlada razstavljavka iz Radovljice, omogočili sodelovanje skupaj z odraslimi. Vse tekmovalne eksponate lahko najdete na spletni strani FZS, kjer bi naj ostali do konca januarja 2022.

Poleg Trboveljčanov in Škofjeločanov velja pohvaliti tudi nekatera druga društva, v katerih so s svojimi različnimi aktivnostmi, od manjših razstav do priprave različnih spominskih in priložnostnih izdaj, skrbeli, da naš konjiček zaradi težjih razmer delovanja ne zatone v pozabo. Nekaj teh informacij lahko najdete na spletni strani FZS, vsi pa te možnosti, žal, še vedno ne izkoriščajo.

Med aktivnejšimi so bili v tem letu tudi v mariborskem društvu, katerega člani so poleg štirih priložnostnih izdaj in predstavitev dveh znamk, ene iz programa Pošte Slovenije in ene osebne, v tem letu pripravili tudi dve s filatelijo povezani obsežnejši publikaciji. Več o tem v naslednji številki, kajti precej plodoviti so v tem letu tudi pisci prispevkov za Novo filatelijo, tako da ima sicer zelo skrben urednik našega glasila probleme, kaj objaviti takoj in kaj prestaviti v katero od naslednjih števil. Za prispevke, ki so brezčasni, to seveda ni poseben problem, urednik pa obljublja, da bodo slej ali prej vsi objavljeni.

Ob zaključku leta želim vsem bralcem naše revije v imenu uprave FZS in v svojem osebnem imenu prijazno in uspešno prihodnje leto, predvsem pa da ostanemo srečni in zdravi, ker bomo potem zagotovo tudi filatelistično aktivni.

Bojan Bračič, predsednik Zveze FZS

Boštjan Petauer FRPSL

Filatelistična zbirka britanske kraljice Elizabete II.

Omenjena zbirka je daleč najbolj popolna zbirka znamk britanskega imperija in kasneje Commonwealtha. Od pomembnejših znamk manjka v njej zgolj znamka Britanske Gvajane za 1 cent. Ta unikat je bil pred kratkim prodan za okoli 10 milijonov dolarjev. V nasprotju s kronskimi dragulji je zbirka znamk osebna last kraljice, čeprav jo včasih posodi za razstave, po II. svetovni vojni tudi v tujino.

Prva zbirka, ki je na začetku vsake sezone prikazana v *The Royal Philatelic Society London* (RPSL), je izvleček iz njene bogate zbirke. Tega ogleda se lahko udeležijo le člani in *Fellowi* te družbe (pri ostalih prezentacijah so namreč lahko navzoči tudi gostje). Poleg tega imajo vedno možnost vpogleda v zbirko tudi člani ekspertnega odbora RPSL v zvezi z izdajanjem atestov.

Razvoj zbirke

V skladu z nekaterimi podatki so znamke člani kraljeve družine zbirali že leta 1864, se pravi 24 let po njihovi uvedbi leta 1840. V začetku je zbirka vsebovala tudi nekaj znamk držav izven britanskega imperija, vendar se je kralj Jurij V. odločil, da bi bilo zbiranje znamk s celega sveta prevelik zalogaj in je take znamke prodal oziroma zamenjal.

Prvi resni zbiralec je bil princ Alfred, ki je zbirko prodal svojemu starejšemu bratu kralju Edwardu VII., ki jo je dal naprej svojemu sinu, kasnejšemu kralju Juriju V. Ta je bil eden izmed vodilnih filatelista tistega časa. Kot vojvoda Yorški je bil leta 1893 izvoljen za častnega predsednika organizacije, ki je leta 1906 postala *The Royal Philatelic Society of London* (Kraljeva filatelistična družba v Londonu – RPSL). Istega leta se je poročil in člani te

organizacije so mu ob tej priliki poklonili skoraj 1.500 znamk (za tedanji čas velikanska zbirka, op. B.P.) kot poročno darilo. Svojo zbirko je kasneje razširil z veliko znamkami, saj je imel na razpolago dovolj denarja za nakupe. Njegov nakup znamke znamenitega *Mauritusa* za 2 penija je leta 1904 postavil nov rekord, ko je zanj plačal tedanjih 1.450 funtov. Taka znamka se danes prodaja za milijone, kadar se – redko – sploh pojavi na trgu. Ob tej priliki je znana tudi naslednja anekdota: Neki dvorjan je vprašal kralja, če ve, da je en norec plačal 1.400 funtov za eno znamko. Kralj mu je mirno odgovoril, da je bil tisti norec on. Ampak mu ni nič zameril, ker je bil glede znamk popustljiv; na drugih področjih je znal biti zelo oster. Po nekaterih podatkih naj bi kralj, če je bil v Londonu, preživel tri popoldneve v tednu s svojo zbirko.

V začetku se je zbirka nahajala v filatelistični sobi (Stamp Room) v Buckinghamski palači, nato pa so jo preselili v St. James' Palace, prav tako v Londonu.

Od 90 let 19. stoletja dalje so kralji zaposlovali skrbnike (*Curators*) za pomoč pri urejanju zbirke; ta funkcija se je kasneje preimenovala v upravitelje (*Keepers*). Njihov seznam se bere kot

spisek najuglednejših filatelističnih imen svojega časa. Prvi je bil John Tileard od 1890 do svoje smrti leta 1913. Njegov naziv je bil kraljevi filatelist. Po njem se imenuje ena od medalj, ki jo podeljuje RPSL in sicer za najboljši članek, objavljen v njeni reviji *The London Philatelist* (LP). Nasledil ga je Edward Denny Bacon, ki je tik pred upokojitvijo leta 1938 umrl in velja za enega najpomembnejših (če ne celo najpomembnejšega) angleškega filatelista vseh časov. Naslednji je bil John Wilson; več o njem v nadaljevanju. Sledili so mu John Marriot (1969–1995), Charles Wyndham Goodwin (1995–2002) in Michael Sefi (2003–2019). Do danes je v več kot 130 letih to funkcijo opravljalo le šest ljudi. Od leta 2020, ko je bila zbirka zaradi pandemije vrnjena v Buckinghamsko palačo, je ta sicer na varnem, vendar se z njo trenutno ne ukvarja nihče.

Predstavitev knjige Sira Johna Wilsona

Do sedaj najboljša knjiga o tej zbirki z naslovom »*The Royal Collection*« je izšla leta 1952, kmalu po smrti kralja Jurija VI. Gre za eno veličastnejših knjig o filateliji in

zasluži, da jo ne k o l i k o p o d r o b n e j e predstavimo.

Po mnenju mnogih gre za najboljšo knjigo s p o d r o č j a filatelije, ki je kadarkoli izšla in temu mnenju se pridružuje tudi avtor tega prispevka.

Naslovna stran knjige

Avtor knjige, ki obsega 500 strani, je Sir John Wilson (1898–1975), upravitelj kraljeve zbirke od 1938 do 1969, tudi predsednik *The Royal Philatelic Society* od 1934 do 1940 in spet od 1949 do 1950. Knjigo je natisnil Lord Kemsley, lastnik prestižne družbe *Dropmore Press*. Natisnjenih je bilo 1500 izvodov, vezanih v usnje in z zaščitnim ovitkom. Kot kaže moj izvod, jih je nekaj tudi vezanih v trd karton. Za knjigo je avtor dobil *Crawfordowo medaljo* za literaturo (*Več o tej medalji je v mojem prispevku o specimnih v NF*).

V času pisanja je kraljeva zbirka obsegala 330 velikih albumov s skupaj kakih četr milijona znamk. Sir John je tudi uvedel različno barvo albumov glede na obdobje vladanja; rdečo za čas do kralja Jurija V., modro za obdobje kralja Jurija VI. in zeleno za obdobje kraljice Elizabete II., ki seveda še ni zaključeno.

Kot piše avtor, je bila knjiga izdana na željo kralja Jurija VI. Ta izida knjige ni dočakal, ker je umrl nekaj mesecev prej (6. februarja 1952). Knjiga je zato posvečena njemu. Kralj je namreč vedno želel (v okviru možnosti) deliti, kar je imel, s svojimi ljudmi. In ker seveda ni mogel na ogled zbirke povabiti vseh svojih podložnikov, je dovolil, da so njegove najdražje znamke prikazane v tej knjigi.

Pri izdelavi knjige se niso ustrašili nobenega stroška, tako, da je cena knjige narasla od predvidenih 20 gvinej (1 gvineja je 21 šilingov, torej en funt in en šiling) na 63 gvinej (danes je to 1825 funtov), kar je takrat predstavljalo sedem povprečnih plač. V skladu z navedbami iz časopisa *The Telegraph* je bila tedaj povprečna letna plača v *Združenem kraljestvu* kakih 100 funtov. Jasno je, da so si jo lahko privoščili le nekateri posamezniki, javne knjižnice (moj izvod

izhaja iz take, očitno razformirane) in bogatejši filatelistični klubi; slednjih je bilo takrat več kot danes. Ker se zaradi visoke cene knjiga ni dobro prodajala, je kasneje cena padla. Tudi danes, po 70 letih, ko so tiskarske tehnike napredovale, bi bila izdaja take knjige v čast katerikoli založbi.

Na javnih dražbah dosega ta knjiga še danes cene od 1.000 dolarjev naprej, k sreči pa se jo da na internetu, kjer sem jo kupil tudi jaz, občasno dobiti precej ceneje.

Knjiga tehta 7 kilogramov, meri v višino 36 cm, širino 26 in je debela 8 cm. Je največja v moji, ne samo filatelistični, ampak knjižnici nasploh. Zaradi njenih dimenzij sem komaj našel polico, da sem jo lahko postavil pokonci.

Posebej je treba poudariti kvaliteto barvnih reprodukcij, ki je enaka originalom. Kot primer naj navedemo zelo ostro sliko znamke Zahodne Avstralije za 4 penije iz leta 1854 z obrnjenim slikovnim okvirom. To znamko je nek znan avstralski trgovec prodal kot pristno in šele ko so mu pokazali sliko v knjigi, je ugotovil, da je prodal ponaredek.

Knjiga je sestavljena iz dveh delov. Prvi del predstavlja uvod, v katerem je podrobno opisana zanimiva zgodba nastajanja kraljeve zbirke, zlasti kje je kralj Jurij V. (ta se je kot eden najbolj znanih filatelistov svojega časa z zbirko tudi veliko ukvarjal) kupil ali zamenjal kako znamko. Nato sledi natančen katalog zbirke po posameznih obdobjih in albumih.

Katalog je razdeljen na pet delov in sicer za Veliko Britanijo, Britansko Ameriko, Afriko, Azijo in Avstralazijo.

V prvem delu je 12 barvnih strani, na katerih so prikazani najredkejši primerki iz zbirke in tudi 16 črno-belih. Nad vsako

barvno stranjo je polprosojen list papirja, na katerem so natisnjeni podatki o spodaj predstavljeni znamki. V drugem, kataloškem delu, jih je prikazanih še 48. Začetek knjige krasita dve celostranski sliki kraljev Jurija V. in Jurija VI.

V nadaljevanju si bomo ogledali nekaj najbolj zanimivih primerkov iz te zbirke.

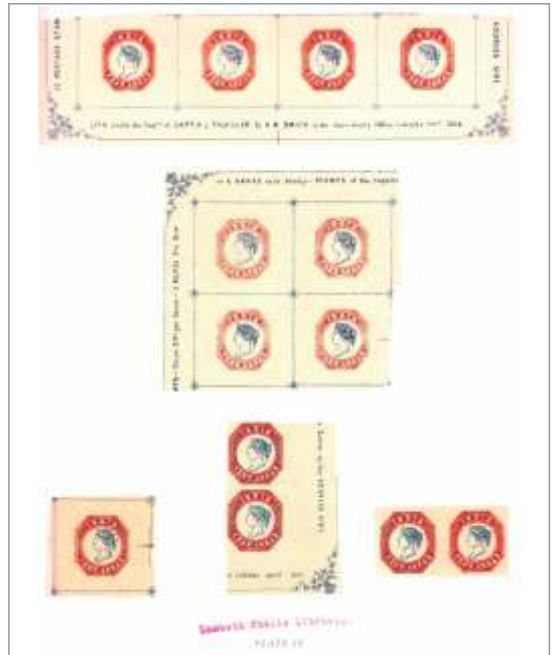

Del pole za 2 penija iz leta 1840 v svetlomodri barvi

Redkosti zbirke iz Kanade (prva vrsta), Vancouver Islanda (naslednje 3 vrstice), St. John's Newfoundlanda (zadnji dve vrstici). Zadnji omenjeni državi sta izdajali samostojne znamke pred združitvijo Kanade (1867), Newfoundland tudi še kasneje. Žal smo morali sliko strani dati na dve polovici.

Variante glave in okvirjev prvih indijskih znamk iz leta 1854

Ene izmed najredkejših in najdražjih znamk v zbirki: Mauritius Post Office za 1 peni na pismu in nežigosana za 2 penija, za katerega je kralj Jurij V. plačal tedaj astronomsko ceno 1.450 funtov (zgornji dve vrstici) in prvi tiski znak z napisom Post Paid (preostanek strani).

Zbirka prve izdaje znamk New South Walesa iz leta 1850 (prvi dve vrstici) in naslednje izdaje (z lovorjevim vencem okoli glav, imenovane lavreati).

Zbirka v času Elizabete II.

Drugo knjiga, ki na 337 straneh opisuje kraljičino zbirko, je napisal Nicholas Courtney; izšla je leta 2004, predgovor pa je napisal član kraljeve družine, vojvoda Yorški. V začetku opisuje iste stvari kot prej omenjena knjiga Sira Johna Wilsona, nekatere celo bolj podrobno. Tudi tu je prikazana vrsta redkih znamk iz zbirke, tudi nekatere, ki jih v prej omenjeni knjigi ni. Tokrat so vse slike v barvah in ni jih malo. V nasprotju s prejšnjo pa opisuje ta knjiga tudi razvoj zbirke po letu 1952.

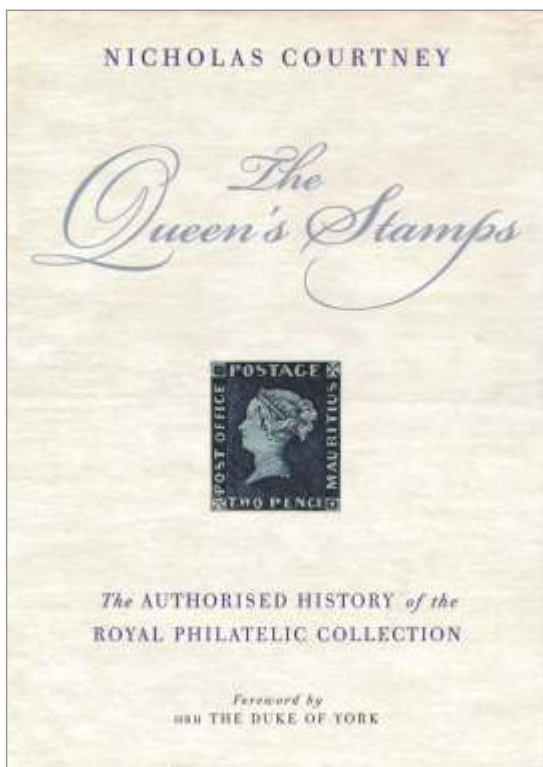
Kraljica nima takega interesa za znamke kot nekateri njeni predhodniki, zlasti njen ded, kralj Jurij V., vendar pa je aktivno vključena v njihovo pripravo. Tudi iz te knjige bomo prikazali nekaj zanimivosti, v glavnem iz obdobja vladanja kraljice Elizabete II.

Barvni osnutki za znamko iz serije, izdano ob svetovnem poštnem kongresu v Londonu leta 1929. Izdana je bila v linijskem globokem tisku v črni barvi (zadnja desno), gre pa za eno izmed najlepših angleških znamk vseh časov.

Barvni poskusni tiski znamke za 2 funta. Leta 1977 je bila izdana v olivno črni barvi (zadnja desno).

Naslovna stran knjige Nicholasa Courtneya

Ena najredkejših znamk iz obdobja kraljice Elizabete II. Na njej je pomotoma prikazana kraljeva bojna ladja *Glasgow*, namesto normalne izdaje, kjer je prikazana bojna ladja *Kent*. Obstaja le ena pola s to znamko.

Zaključek

Spoznavanje zbirke preko literature je drugi najboljši način. Tistim, ki jih ta izjemna zbirka zanima, vsekakor priporočam obe omenjeni knjigi, zlasti slednjo, ki obravnava daljše obdobje, poleg tega jo je mogoče dobiti po zmerni ceni.

Najboljši bi bil seveda obisk in ogled vsaj dela zbirke, kar pa je dano le redkim. To velja zlasti sedaj, ko je zbirka v Buckinghamski palači, ki je uradna rezidenca kraljice Elizabete II. in kamor ima vstop še manj obiskovalcev, kot na prejšnjo lokacijo.

Literatura in viri

1. Wilson J. The Royal Collection, Dropmore Press, London 1952
2. Courtney, N. The Queen's Stamps, Methuem Publishing, London 2004
3. Stephens, G. Newsletter, Sydney, 2020
4. Razne spletne strani

bostjan.petauer@siol.net

Evropska filatelistična razstava in salon polarne filatelije Liberec 2022

Razstava bo od 13. do 16. oktobra 2022 v češkem mestu Liberec. Na razstavi lahko sodelujejo razstavljalci z eksponati v naslednjih razredih:

1. tradicionalna filatelija
2. poštna zgodovina
3. tematska filatelija
4. astrofilatelija
5. odprta filatelija
6. razglednice
7. mladinska filatelija
8. filatelistična literatura

V razredih poštna zgodovina, tematska filatelija in odprta filatelija je tudi poseben podrazred *polarne filatelije*.

V vseh razredih lahko sodelujejo razstavljalci z eksponati v eni vitrini, dveh ali treh

vitrinah in standardno v petih vitrinah. Kdor si je pridobi to pravico na predhodnih razstavah, lahko sodeluje tudi z eksponatom v osmih vitrinah.

Pogoj za sodelovanje v vseh razredih in obsegu vitrin je doseženih vsaj 75 točk na nacionalni ali drugih podobnih razstavah.

Vsi, ki želite sodelovati na omenjeni razstavi lahko najdete podrobne informacije (IREX, prijavni obrazec itd.) na spletni strani liberec2022.eu.

Prijave za sodelovanje pošljite najpozneje **do 31. januarja 2022** na moj e-naslov:

bojan.bracic@triera.net

Ne odlašajte, prijavite se čim prej!

Bojan Bračić, nacionalni komisar

Tomaž Artel

Mariborski portoprovizoriji

Veliko je že bilo napisanega o mariborskih portoprovizorijih, in to vedno bolj v negativnem tonu, ker so se te znamke – verigarji vseh vrednot do 40 vinarjev s pretiskom «Porto» – uporabljale veliko v filatelistične in špekulative namene. Na tržišču se najdejo vsemogoče kombinacije z eno ali več znamkami, ponavadi naslovljena pisma na vedno isti naslov.

Želim predstaviti le te znamke, ki so bile uporabljene s strani pošte na paketnih spremnicah. Do sedaj so mi poznane tri variante službene uporabe, ni pa izključeno, da obstaja tudi četrta, na katero pa do danes še nisem naletel.

1. Obvestnina za pakete 5 vinarjev s pretiskom PORTO na znamkah za 5 ali 10 vinarjev.

Mariborski portovni provizoriji za 5 in 10 vinarjev so bili v uporabi od februarja do aprila leta 1919.

Odrezki paketnih spremnic, kjer se je zaračunala obvestnina 5 vinarjev običajno žigosane z žigom «Marburg a.d. Drau 1 4b».

Prepolovljene znamke (vodoravno rezane) za 10 vinarjev, uporabljene kot portoprovizoriji na paketnih spremnicah za obvestnino 5 vinarjev.

Hrbtina stran paketnih nakaznic s prepolovljeno znamko 10 vin. za obvestnino, ki je znašala 5 vinarjev. Žig: Marburg a.d. Drau 4b 5. (10. marca 1919).

2. Uporaba mariborskih portorovizorijev za 10 vinarjev kot "Stückgebühr" – kosovna taksa

Kosovna taksa 10 vinarjev za imetnike Poštних predalov

10. Gebühren beim Abholungsverhalte.
 § 148, B. 1 P. D. hat zu lauten:
 1. Erstreckt sich der Vorbehalt auf Pakete, so beträgt

a) die Paketsachgebühr monatlich:
 1° in Wien 10 K — h
 2° in allen übrigen Orten . 5 " — "

b) die Stückgebühr
 1° in den im § 134, B. 1, b) 1° und 2° bezeichneten Orten 10 h,
 2° in den übrigen Orten 5 "

Die Stückgebühr wird in den Orten, wo die Pakete ohne Rücksicht auf ihr Gewicht zugestellt werden, für jedes Paket erhoben, in den übrigen Orten nur für jene Pakete, die ohne Abholungs-vorbehalt zugestellt waren.

Den Paketsach- und Stückgebühren unterliegen Empfänger nicht, die im Landbriefträgerbezirke oder im Postablagebereiche wohnen.

Odredba za kosovno takso

Imetnikom poštних predalov na poštah Celje, Ljubljana in Maribor se je zaračunavala *Kosovna taksa* 10 vinarjev, na vseh ostalih poštah pa po 5 vinarjev. Da je šlo za poštno predačo, je največkrat razvidno iz naslova, ko je šlo za neko firmo. Razvidno je tudi od podpisa in štampiljke firme, ki je prevzela paket. Izjema so paketne spremnice, ki so imele na hrbtni strani še dodaten žig «M», kar je pomenilo lastnika poštnega predala.

3. Taksa se je zaračunavala tudi za carinski pregled paketov iz držav, ki niso spadale pod bivšo K.K. monarhijo.

Paketi, ki so prispeli na pošto Maribor iz Nemčije, so bili carinsko pregledani in ob tej priliki dobili žig "Zollamtlich gerprüft" (carinsko pregledano). Za to so uprabljali *mariborske portoprovizorije* za 5 in 10 vinarjev. Na žalost imam samo večje število izsečkov teh poštnih nakaznic, ki so bile poslane iz Leipziga (Nemčija). Na podlagi teh dokumentov sem lahko rekonstruiral, kako je izgledala celotna nakaznica.

Izsečki paketnih spremnic z žigom »Zollamtlich Überprüft in Hauptzollamt Marburg«.

V «*Post und Telegraphen-Verordnungsblatt Nr. 42*» (Dunaj, 8. avgust 1918) je omenjena samo tarifa za carinski pregled za vrednostna pisma, ki je znašala 10 hellerjev ter za pakete, ki so se ocarinili s 25 hellerji. Za pakete, ki niso bili podvrženi carini, ni navedbe. Ker imam več kot dvajset izsečkov s temi frankaturami po 15 vinarjev, predvidevam, da je bila tarifa 15 vinarjev.

Izsečki z dohodnih paketnih spremnic iz Leipziga v Maribor, frankirani s 15 vinarji. Uporabili so frankovne znamke verigarjev s pretiskom "PORTO" kot portoprovizorije.

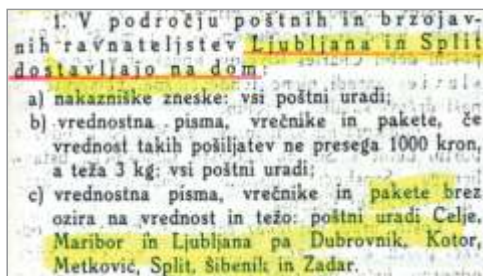
Za Poštni urad Maribor mi do sedaj še ni uspelo najti paketne spremnice, kjer bi se zaračunala dostavnina za paket do 3 kg, kateri se je običajno dostavljal na dom in se je pri navadnih poštinih uradih zaračunala dostavnina paketa 20 vinarjev, za erarne pošte pa se je zaračunala dostavnina 30 vinarjev.

Uspelo mi je dobiti paketno spremnico iz Kamnika za Maribor, kjer je bil poslan mali paket do 1 kg, ki se je imenoval "vrečnik" ali po nemško "Beutelstück". Nanj je bila nalepljena nalepka "B", kar je pomenilo, da se paket ne pošilja posamično, ampak v vreči z drugimi malimi paketi. Na hrbtni strani paketne spremnice pa je bila znamka mariborskega portoprovizorija za 5 vinarjev, kar je pomenilo, da paket ni bil dostavljen na dom, temveč se je zaračunala obvestnina in paket se je moralo dvigniti na pošti.

Pregledal sem preko 20 paketnih spremnic, naslovljenih na poštni urad Maribor, a mi ni uspelo najti nobene dostavnine za paket, temveč pri vseh

samo obvestnino za 5 vinarjev, frankirano z mariborskimi portoprovizoriji.

Med poštami, ki so dostavljale pakete na dom brez obzira na vrednost in težo, sta bila poštna urada: Celje in Ljubljana.

Objavljeno v Uradnem listu Ljubljanske poštne direkcije leta 1919, stran 61, veljavno od 1. 7. 1919 dalje.

Na hrbtni strani spremnice zaračunana obvestnina, 20. marca 1919, plačana s 5 vinarji. Uporabljeni mariborski portoprovizoriji.

Kot primer prikazujem paketno spremnico za Celje in Ljubljano, kjer je bila zaračunana dostavnina 30 vinarjev.

Obračam se na vas kolege filateliste, če ima kdo v svoji zbirki mogoče takšne paketne spremnice, naslovljena na pošto Maribor v prvi tarifni periodi (od 15. 9. 1918 do 30. 6. 1919), da mi sporoči na moj mejl, kako so frankirane.

Paketna spremnica za mali paket "vrečnik 200 g", oddana v Kamniku (Stein in Krain) 18. marca 1919, naslovljena v Maribor. Poština za težno pristojbino 1 K zaračunana v gotovini.

Zadnja stran paketne spremnice z žigom Ljubljana, 21. I. 1919, kjer se je zaračunala dostavnina za paket 30 vinarjev.

Zadja stran paketne spremnice z žigom Celje, 25. II. 1919, kjer se je dostavnina za paket zaračunala 30 vinarjev.

thomas.artel@gmail.com

»FILATELISTIČNO FRANKIRANA PISMA«, ki so jih v tistem času proizvajali razni prekupčevalci znamk in jih ponujali filatelistom kot specialitete tistega časa.

Veliko je primerkov, ki so bili poslani na isti naslov.

Predvsem Mariborčani poznajo ozadje teh izdelkov.

Veselko Guštin, Alojz Tomc in Veni Ferant

Poročilo z razstave FIMERA 2021

November 2021 si bomo zapomnili kot vrhunec nerazglašene epidemije bolezni COVID-19. Kljub temu je, od 10. do 13. novembra 2021, z upoštevanjem omejitev zadnje vladne Uredbe, v običajni obliki potekala tradicionalna bienalna filatelistična meddruštvena razstava FIMERA 2021. Tako kot vseh dvanajst preteklih postavitve te razstave, je tudi ta potekala v Trbovljah, v veliki avli Delavskega doma Trbovlje. V torek, 9. novembra 2021, so prizadevni člani FD Trbovlje postavili vitrine, v sredo, 10. novembra 2021, pa smo skupaj vstavljali eksponate, potem pa smo se sodniki lotili še ocenjevanja tekmovalnih eksponatov.

Zahvala gre vsem prostovoljcem, ki so postavili in zadnji dan še pospravili razstavo. Povejmo, da je bil zaradi bolezni žal odstoten predsednik FD Trbovlje Robert Jordan. Tako smo sodniki v sredo v dveh skupinah ocenili eksponate članov in mladincev. Eden od sodnikov je bil hkrati tudi razstavljaev, zato pri ocenjevanju njegovega eksponata ni bil udeležen. Na tej razstavi je Peter Kramar opravljal nalogo sodnika pripravnika. Prisotnih je bilo 22 eksponatov, od tega polovica mladinskih. Po kvaliteti je daleč izstopal eksponat Petra Suhadolca *Jugoslovanske letalske zalepke in ovojnice*. Fizično so bili na razstavi predstavljeni vsi eksponati,

razen enega. Sicer pa je bila celotna razstava dostopna tudi preko spleta na naslovu: <https://fzs.si/fimera-2021/>. Komisija je tako lahko ocenila vse prijavljene eksponate. Razstava je bila za obiskovalce odprta od četrтка do sobote. Uradno odprtje razstave je bilo v četrtek ob 17. uri, seveda prav tako pod strogim upoštevanjem priporočil NIJZ.

Otroci iz Glasbene šole Trbovlje so poskrbeli za zanimiv in všečen kulturni program, obiskovalce pa so nagovorili gostitelj razstave Stojan Majdič, podžupanja Občine Trbovlje Maja Krajnik, predstavnik Pošte Slovenije Jure Smodič, v imenu FZS pa je prisotne pozdravil Veni Ferant.

Na razstavi so si obiskovalci lahko med drugim ogledali tudi znamke, ki jih je izdala Pošta Slovenije od leta 1991 dalje.

Mladi violinistki ter kitaristka Glasbene šole Trbovlje med nastopom.

Pošta Slovenije, tudi uradni sponzor razstave, je ob predstavitvi znamk, ki so izšle v novembrskem sklopu, za vsakega obiskovalca odprtja razstave pripravila spominsko mapo. Nove poštne znamke je predstavil Jure Smodič, vodja oddelka Prodaja za poslovni trg PS v Ljubljani.

Predstavnika Pošte Slovenije Jure Smodič med predstavitvijo novih poštne znamke

Obiskovalcem je bil na voljo tudi *Katalog razstave*, ki so ga skupaj pripravili predsedniki treh društev: urednik Robert Jordan (FD Trbovlje), pomočnik Veni Ferant (FD Žalec) ter avtor strokovnega prispevka Alojz Tomc (FD Novo mesto).

Stojan Majdič, predstavnik organizatorja razstave, je pozdravil obiskovalce odprtja razstave.

Vsi tisti, ki si v četrtek niso mogli ogledati razstave, so to lahko storili še v petek in soboto do 14h. V soboto je bilo kar nekaj obiskovalcev, žal pa nobenega od raz-

stavljavcev, ki bi želel slišati pripombe in pohvale sodnikov za svoj razstavni eksponat. Take pripombe bi bile zelo dobrodošle pri nadgradnji in izboljšavi tekmovalnega eksponata.

Organizatorji razstave ter udeleženci razglasitve rezultatov razstave FIMERA 2021

V soboto je sledila še svečana podelitev medalj in priznanj. Posebno priznanje in zahvala gre prav gotovo organizatorju, Filatelističnemu društvu Trbovlje, ki mu je uspelo organizirati ta velik dogodek, Kulturnemu zavodu Delavski dom Trbovlje za pomoč in podporo razstavam FIMERA 1997–2021 ter seveda našemu dolgoletnemu sponzorju raznih filatelističnih dogodkov in publikacij po Sloveniji, to je Pošti Slovenije.

Stojan Majdič je aktivnim udeležencem letošnje razstave razdelil zaslužena priznanja.

Priznanja so prejeli še vsi razstavljavci v tekmovalnih razredih, sodniki ter častni, uradni in vabljeni razstavljavci. Seveda nismo pozabili na naše mladinke in mladince, kjer smo vsakemu dodali še kak praktičen filatelistični material.

vitrin. Tu se je videlo, da imajo trboveljski organizatorji bogate dolgoletne izkušnje, zato je delo potekalo usklajeno, hitro in natančno.

Po podelitvi pa je bilo na vrsti še pospravljanje. Domačinom smo na pomoč priskočili tudi gostje. Skupaj smo najprej iz vitrin pobrali vse eksponate, nato pa sodelovali še pri pospravljanju

In kot je že Robert Jordan zapisal v katalogu razstave: **Na svidenje na razstavi FIMERA 2023, od 24. do 27. maja 2023!** Lahko samo še dodamo našo željo, da bi takrat mladi filatelisti pripravili dovolj eksponatov, da bomo zraven lahko uživali tudi v **FIRAMLI 2023**.

Še zadnje malenkosti smo pospravili, potem pa smo našli čas in v miru popili kavo. Srečno, knapi!

Veselko Guštin

Prva serija »živalic« Jugoslavije

Že kot otrok sem občudoval meni najlepšo serijo naših živalic iz leta 1954. Ker sem takrat živel v Kopru, je to bila serija jugoslovanskih znamk s pretiskom STT-VUJNA.

Pričeh preberemo o novi seriji v NF 1/1954 na str. 7:

»Serija znamk s slikami redkih živali, ki so jo nameravali izdati lani za Teden dece, bo izšla predvidoma letos aprila. Izmed vposlanih osnutkov so izbrali tiste, ki jih je izdelal Mate Zlamalik iz Beograda.«

Ker se omenja *Teden dece*, sem takoj šel pogledat v NF 9/1953 na str. 141, kjer piše: »Verjetno bodo osnutki, katerih slike danes prinašamo (Sl.1), namenjeni za letošnjo serijo znamk ob priliki Otroškega tedna. Umetnik Janez Trpin iz Ljubljane nam je z njimi spet ustvaril niz prekrasnih znamk.«

Drugič je bila vest o novi seriji objavljena v NF (letnik VI., št. 2, februar 1954), na strani 55: »Kakor posnamemo iz *Politike* od 6. 2. 1954, je slikar Mate Zlamalik dokončal preostalih šest osnutkov za serijo s slikami živali. Gre za naslednje vrednote: 2 din tekunica (kuna); 5 din ris; 10 din jelen; 15 din medved; 17 din divja koza (gams); 25 din pelikan; 30 din brkati ser; 35 din orjaški krešič; 50 din calimemus pancici; 65 din črni dalmatinski kuščar; 70 din človeška ribica; 100 din postrv.«

V istem letniku (str. 101) še preberemo, da je bil 1 USD vreden 4,30 SFR ali 300 din, 1 SFR pa 68,60 din. Na str. 150 še preberemo: »Serija 12 znamk s slikami redkih živali, katere žive v Jugoslaviji, je bila napovedana za 30. april 1954. Zaradi tehničnih razlogov izide sredi junija.« Iz propagandne brošure izvemo, da se bodo znamke tiskale tako za Jugoslavijo kot STO v tiskarni *Courvoisier* v Švici v nakladah od 900.000 Jug. / 450.000 STO (2-17 din) do 80.000 Jug. / 45.000 STO (100 din) v heliogravuri in polah po 100 kosov. Znamke STO so v spremenjenih barvah. Velika naklada malih nominalnih vrednosti nam je tudi omogočila, da smo nekatere teh vrednot videli na pismih (Sl. 2). Čeprav je serija ena najlepših, pa je v NF 1/55, str. 5-7 (tekst v angleščini) deležna precejšnjih kritik Bojana Pečarja:

Slika 1. Trpinova serija 12 znamk Favne, neizdane.

... »Serija je občutno predolga (12 znamk) in predraga (424 din). Nič ne bi bilo narobe, če bi serijo razdelili na 2 ali 3 leta.« Kot vemo, je Generalna direkcija za pošto (GDP) v Beogradu to upoštevala in samo še enkrat (Umetnost) se je to zgodilo. So bile pa še drugačne pripombe. V NF št. 9/10 1954, str. 295, tudi beremo (od rojaka iz Argentine):

»Serija ŽIVALIC je žela veliko odobravanja in pohvale, saj je res čedna. Ker je po svojih motivih med iskanimi in zbiranimi vrstami znamk je razumljivo, da je interes zanje precej velik tudi v tujini. To je vsekakor prineslo GDP novih deviz, toda nerazumljivo je, da je dobiček v veliki meri ostal v žepih tujih trgovcev. Zakaj?

GDP je mogla te znamke prodati, mislim, nerabljene, po ceni 1\$ za vsakih 300 din nominalne vrednosti, ali okroglo vzeto, za obe seriji jugoslovansko in tržaško kompletni, je mogla dobiti nekaj manj kot 3 dolarje, kar je približno odgovarjalo nominalni ceni.

In cene tem znamkam na svetovnih tržiščih? Razumljiva cena bi bila kake štiri dolarje, všteti trgovčev dobiček. Toda najnižja cena je bila pet dolarjev, a tudi šest dolarjev so plačali nekateri zapozneli ljubitelji te vrste znamk. Trgovci so utemeljevali visoko ceno z nizko naklado znamk, čeprav so jih sami dobili po nominalni in so zaslužili tudi 100% naloženega kapitala.«

Danes se te serije dobijo na *ebay.com* od 40 € za nežigosane in od 12 € za žigosane, tako Jugoslavije kot STT-VUJNA. Ponudba je res velika, pa se jo splača malo pregledati. Še nekaj o kuvertah. Frankatura za dopisnico/razglednico je znašala 10 din, za pismo pa 15 din, dopisnica/razglednica za tujino 17 din, za pismo 30 din. Cena take ovojnice je

danes 1-3 €, cena znamk STO-VUJNA pa je seveda mnogo večja.

Slika 2: Potovana pisma z znamkami omenjene serije živali.

Tiskarna *Courvoisier* v Švici od 30. aprila 2001 (žal) ne deluje več in pred leti se je prodajal njen arhiv, tudi z osnutki in poskusnimi odtisi le-teh znamk. Videl sem jih na eni od filatelističnih razstav na Madžarskem.

veselko.gustin@gmail.com

Veselko Guštin

Zgodba o pismu – 17

V NF št. 1/2021 sem objavil daljši prispevek o obračunavanju porto poštnine na pošilkah, namenjenih v Slovenijo. Med primeri je bilo na str. 28 tudi pismo iz Celja na Bled, preusmerjeno v Bovec, takrat v Italijo. Obračunana porto poštnina je bila 62 cent. italijanske lire.

Marjan Merkač, zbiratelj in znanec iz Raven na Koroškem, mi je kot zanimiv primer poslal razglednico z – za tiste čase – izredno visokim zaračunanim portom v znesku 1,80 din. Razglednica je bila poslana iz Bocna: BOLZANO – FERROVIA 19.8.25 9 na Ptuj: PTUJ PTUJ 2b 21.VIII. 25 X-. Zadnji X pomeni uro obdelave, torej 10 dopoldan.

Razglednica iz Bocna

Poštnina za razglednico iz Italije v Krajevino SHS je bila 60 cent. In dvojni porto razlike bi bil približno $2 \times 0,05 \text{ lir} = 0,23 \text{ din}$. Tarifa SHS za razglednico v tujino je bila 1,50 din. Če dobro pogledamo razglednico, vidimo za 1,80 din dolepljenih porto znamk, kar je več kot polna SHS tarifa! Torej? Prebrati moramo »Pripombe« na dnu Poštних pristojbin z dne 15. oktobra 1923 v Mohorjevem koledarju:

»Kot porto se zaračuna dvakrat manjkajoči del pristojbine, pri inozemnih pošilkah najmanj 30 zlatih cent. (0,30 sfr), t.j. tačas 1 din 80 par.«

Ta določba je veljala (domnevno) od leta 1924 do 1935. V letu 1926 se porto spremeni 10 cent = 1 din. Odločba očitno ni bila v skladu z mednarodnim dogovorom in jo pozneje po letu 1936 ne najdemo več. Če odpremo spletno stran <http://www.historicalstatistics.org/Currencyconverter.html>, lahko izračunamo, da je bilo treba za 30 cent sfr (navadnega) odšteti 3,41 din. Medtem ko je 10 cent sfr (navadnega) leta 1926 pomenilo 1,01 din, kar je prav tisto, kar najdemo zapisano v *Koledarju*. Ker stran »historicalstatistics« velja za celotno leto, je mogoče res, da se je menjalni tečaj od začetka do konca leta toliko spremenil?

In kaj piše pošiljatelj: *Bocen, 19.8.1925 / Včeraj zvečer smo prišli. Takoj po kopanju, smo nastanjeni v privatnem stanovanju. Prizrčne pozdrave in poljube od Grete Hanss. Še vedno čudovito vreme* (in še dva podpisa).

Zelo zanimiva je tudi sprednja stran. Ta prikazuje Pivnico Ca' de Bezzi / Batzenhäusl, ki že več kot 600 let proizvaja lastna okusna južnotirolska piva. V svetu, ki hitro teče in se hitro spreminja, je spiti pivo ob pultu ene

najstarejših pivnic v Evropi zagotovo enkratna izkušnja. Če dodamo, da je pivo domače in odlične kakovosti, potem lahko rečemo, da smo res dosegli svoje. Gostilna *Ca' de Bezzi*, *Batzenhäusl* v nemščini, je zgodovinska restavracija v središču Bocna, na ulici *Via Andreas Hofer*. Začetki gostilne segajo v leto 1404. Več kot 25 generacij gostilničarjev je prihajalo in odhajalo za pult: danes sta na čelu družina Robert (Bobo) in Eva Widmann.

Arhitektura in notranja oprema pripovedujeta celotno zgodbo kraja, ki ga je prvotno upravljal *Red tevtonskih viteзов*, nato pa je bil stoletja gostilna, ki so jo obiskovali domačini in mimoidoči popotniki, zahvaljujoč strateškemu položaju tik zunaj severnih vrat v Bocen (Bolzano). "Batzen" je bila starodavna valuta v uporabi med Nemčijo in Italijo in je ustrezala ceni za mero vina. Kraj je postal stičišče intelektualcev, pesnikov in umetnikov z vsega Tirolskega, od Freuda do bavarskega vojvode ter do raznih umetnikov kroga Egger Lienza. Stoletja in stoletja umetnosti in kulture, ki ju je stavba kljub času in vojnim dogodkom ohranila skoraj nedotaknjeno in je vidna v notranjosti: v lesenem pohištvu, v slikah, ki visijo na stenah, v dekoracijah na balkonih in v okroglem steklu. Nagnjenost h kulturi se nadaljuje tudi danes, ne le v sobi za umetnike v drugem nadstropju, ampak tudi v

Pivnica Ca' de' Bezzi

številnih dogodkih, ki jih organizira družina Widmann, ko najdejo prostor predvsem poleti v prijetnem vrtu (*Biergarten*): koncerti, poezija, branje in igre.

Cena razglednice 10-20 €, predvsem zaradi posebne porto tarife Kraljevine SHS!

veselko.gustin@gmail.com

Sejem
zbirateljstva

COLLECTA

Novi datum: 18. in 19. marec 2022

Bojan Bračič

NOTOS 2021

Evropsko filatelistično razstavo, ki bi morala biti že v letu 2020, so Grki uspeli realizirati letos. Brez problemov seveda ni šlo, toda v tem času to seveda ni bilo nepričakovano. Pomembno je, da so razstavo v zadovoljstvo mnogih dobro izpeljali.

Kot nacionalni komisar za to razstavo sem tudi jaz imel probleme, ki so se začeli že ob prijavljanju razstavljalcev. Čeprav je bilo vabilo za sodelovanje slovenskih filatelistov na NOTOS-u 2021 objavljeno na spletni strani FZS in v Novi filateliji 1/2021, se ni prijavil nihče. Tudi z osebnim povabilom nekaj kolegom ni bilo dosti bolje; odzval se je le Veni Ferant. Na koncu sem se odločil, da bom ob takem odzivu uveljavljenih razstavljalcev dal priložnost kolegoma iz društva, ki sta pri razstavljanju bolj začetnika, čeprav sta nekaj izkušenj z razstavljanjem že imela. Oba sta sodelovala na razstavi v Kamniku v sklopu Delovnega dogovora Alpe Jadran filatelija, Sloveniji 2019. Enake probleme z iskanjem razstavljalcev je imela tudi komisarka za *Hunfilex 2022* Staša Prah in o podobnih problemih mi je poročal komisar za *Helvetio 2022* Igor Pirc. Vzrokov za takšno obnašanje domačih razstavljalcev nisem raziskoval.

Razstava je bila v Zappeionu, zgradbi v narodnem parku sredi Aten, ki je bila odprta 20. oktobra 1888 in je kasneje služila potrebam prvih olimpijskih iger moderne dobe leta 1896. Imenuje se po glavnem donatorju, ki je omogočil izgradnjo, Evangelisu Zappasu.

Tako ne vem, ali je za to »zaslužen« virus, ki nam že nekaj časa greni življenja, ali pa je vzrok drugje.

Nazadnje sem le uspel zbrati dovolj prijav, da sem izpolnil FIP normativ za Slovenijo, trije »normalni« eksponati. En »normalni«, kar pomeni eksponat v petih vitrinah, je enakovreden trem eksponatom v enem oknu. Tako sem nazadnje prijavil:

Razred tradicionalna filatelija:

Rok Lampe, *Prve izdaje držav, ki so nastale po razpadu A-O monarhije*, ena vitrina;

Bruno Kolenc, *Slovenija 1919–1920, Verigarji*, pet vitrin.

Razred poštna zgodovina:

Bojan Bračič, *Poštni žigi pošte Pettau-Ptuj 1818–1945*, ena vitrina.

Razred tematska filatelija:

Veni Ferant, *Večno drevo – oljka*, ena vitrina.

Odprta filatelija: Veni Ferant, *Fantje zgrabimo vrček (piva)*, pet vitrin.

Filatelistična literatura: Rok Lampe, *Sokoli v filateliji*.

Manjši problem je bil tudi s samim prijavljanjem, saj se je moral vsak razstavljalavec sam prijaviti po on-line sistemu, ki pa ni deloval najbolj uporabnikom prijazno. Po dodatnem elektronskem dopisovanju z vodjem organizacijskega odbora Costasom Chazapisem sem uspel vse skupaj urediti

in organizator je sprejel vse prijavljene eksponate.

S tem problemov še ni bilo konec, saj je kolega Bruno dobra dva tedna, preden mi je moral predati eksponat, ugotovil, da je prijavil eksponat v petih velikih vitrinah, kar pomeni 80 listov A4 formata in ne samo 60, kolikor jih je imel na Sloveniji 2019. Nekako mu je uspelo dodati manjkajoče, kar pa se je potem seveda poznalo na samem eksponatu oziroma njegovi oceni. Tudi pri Roku ni šlo gladko, saj se je tri tedne pred začetkom razstave okužil z virusom covid-19, kar je pomenilo predajo eksponata po posebnih pogojih (gumijaste rokavice, eksponat v karanteni itd.) in odpadla je možnost predvidenih popravkov; seveda mnogi delajo vse zadnji hip.

Samo potovanje je bilo nekoliko bolj zapleteno zaradi preverjanj pogojev PCT in s tem povezanim izpolnjevanjem različnih obrazcev že pred potovanjem. Za nas cepljene ni bilo nobenih resnih problemov. Ja pa cepljenje in testiranje zagodlo organizatorjem, saj so dvorano na sejmišču, kjer bi naj bila razstava po prvotnih načrtih, uporabili kot cepilni center. Tako so razstavo prestavili v sicer precej lepši prostor tako rekoč v sredini mesta, katerega najem pa je bilo treba plačati (dvorano na sejmišču bi dobili zastonj) in je potem zmanjkalo denarja za marsikako prej predvideno stvar. Razstava je bila razglašena za »brez

Ekspozite smo komisariji vlagali sami.

papirno«. Prijavljanje je teklo po *on-line* sistemu, katalog razstave je samo v virtualni obliki, le potrdila o dobljenih medaljah oziroma dobljenih ocenah (za enovitrinske eksponate ni medalj) ter palmares so natisnili. Vstavljanje eksponatov smo opravili nacionalni komisariji sami in aktivno smo sodelovali tudi pri pospravljanju razstave. Rezultati slovenskih razstavljalcev tokrat niso med najvišjimi, bodo pa pripombe sodnikov, ki jih bom posredoval razstavljalcem, zagotovo pripomogle k izboljšanju njihovih eksponatov. Rezultati so objavljeni na spletni strani FZS.

Večina je bila na koncu zadovoljna, da se je le premaknilo. Očitno je, da se ob upoštevanju predpisanih ukrepov, da izpeljati tudi večje filatelistične prireditve v živo.

Fotografije je prispevala Mirijana Bračič.

*Pogled na eno od razstavnih dvoran.
Razstava je bila pod pokroviteljstvom FEPA.*

bojan.bracic@triera.net

Igor Pirc

FEPA kongres 2021 je potekal pod atensko akropolo

Evropska federacija filatelističnih zvez FEPA je po enoletnem premoru zaradi pandemije COVID-a pripravila kongres, ki je potekal v klasicističnem objektu Zappeion sredi mestnega parka v Atenah, tudi prizorišča evropske razstave NOTOS.

Na kongresu je bilo skupaj s poblastili zastopanih 30 od 44 članic, kar pomeni 68 odstotkov. Glede na deležbo po državah članicah ugotavljam, da se kongresa udeležujejo praviloma močne in delujoče Zveze, manjše in bolj oddaljene pa redkeje.

Razstava in kongres v Grčiji sta bila prva velika filatelistična dogodka od pričetka pandemije lansko leto. In oba sta bila vsak po svoje zelo pomembna. Kar zadeva organizacije FEPA, ustanovljene leta 1986 (mi smo se vključili leta 1994), je bila to prilika, da se zaokroži skoraj leto in pol trajajoč proces oblikovanja in potrditve novega Statuta. V času 35 let so se namreč življenje in potrebe delovanja organizirane filatelije tako spremenile, da

je bilo potrebno temeljni akt napisati na novo. Ta bo omogočal delovanje FEPA v novih pogojih, kar pomeni možnost izvedbe kongresa preko aplikacije ZOOM (ali katere druge), prav tako pa tudi pripravo razstav v virtualnem okolju. FEPA bo v prihodnosti na tej osnovi dopolnila še pravila za organizacijo evropskih (in tudi regionalnih) razstav FREGEX. Lahko pa bo kongres odločal tudi o sprejemu novih članic z obrobja Evrope, npr. o prošnji Libanona, ki že več let kaže željo po sprejemu.

Bill Hedley, predsednik FEPA, je podelil značke FEPA prisotnim predsednikom nacionalnih Zvez, ki je doslej še niso sprejeli; med tremi predsedniki jo je dobil tudi naš. Prav tako je podelil tudi nekaj

Udeleženci kongresa FEPA v Atenah. Foto: Bojan Bračič.

Predsednik FEPA Bill Hedley izroča FEPA medaljo Jonasu Hällströmu. Foto: Bojan Bračič.

priznanj FEPA za preteklo leto, ki doslej še niso bila izročena.

V nadaljevanju je kongres izvolil dva nova direktorja in blagajnika ter podpredsednika, pri slednjem se je zaradi števila preteklih mandatov nekoliko zapletlo. Vendar je z dopolnilnim sklepom kongres tudi to kandidaturo soglasno potrdil.

Druga vsebinska točka kongresa je bila predstavitev prioritet FEPA v času po pandemiji. Uprava je izoblikovala oziroma utrdila svoje poslanstvo, usmerjeno v razvoj evropske filatelije in podporo delovanju svojih članic. Poudarek delovanju v bodoče pa bo v razvoju delovanja v realnem in tudi virtualnem svetu, torej prilagojeno razmeram, v katerih smo oziroma bomo živeli in delovali v bodoče. Predstavitev bo v kratkem v celoti objavljena na spletni strani FEPA.

Delegati so bolj ali manj sodelovali v debati. Foto: Igor Pirc.

Evropsko filatelistično razstavo LIBEREC 2022 sta v imenu čeških organizatorjev predstavila Jiří Kraus in Zuzana Kunášková. Foto: Bojan Bračič.

Zvezo FZS smo na kongresu zastopali predsednik Bojan Bračič kot delegat Zveze (in nekdanji tajnik FEPA), Peter Suhadolc kot opazovalec ter podpisani kot aktualni tajnik FEPA.

Po koncu kongresa pa smo našli še toliko časa, da smo naredili eno skupno fotografijo novega vodstva FEPA.

Vodstvo FEPA (z leve proti desni): Lars Engelbrecht, Costas Chazapis, Giancarlo Morolli, Bill Hedley, Thomas Höpfner, Igor Pirc in Hans Schwarz.

bojan.bracic@triera.net

Igor Pirc

Srečanje predstavnikov Balkanfile

Ob robu evropske razstave NOTOS in Kongresu FEPA smo se v Atenah 20. novembra zbrali tudi delegati Delovne skupnosti Balkanfile, najstarejše evropske regionalne povezave.

Srečanje sva predhodno sklicala urednik spletne strani Balkanfile Fery Ambrusc iz Romunije in jaz v vlogi tajnika DS Balkanfile. Napovedani dnevni red je bil:

1. Kratek pregled preteklega delovanja, razstave, spletna stran www.balkanfile.eu.
2. Pogled predstavnikov na bodoče regionalno sodelovanje in potencialni organizator naslednje, XIX. Balkanfile.
3. Drugi predlogi.

V prostorih uradnega hotela Hermes se je sestalo 14 predstavnikov osmih federacij, članic Balkanfile – Albanije, Bolgarije, Grčije, Hrvaške, Makedonije, Romunije, Slovenije in Turčije; manjkali so samo predstavniki Črne Gore, Moldavije,

Srbije in Cipra. Na XVIII. Balkanfile v Tirani 2016 je bil po vzoru *Alpe Jadran Filatelija* podpisan Dogovor o sodelovanju. Biro, ki vodi Balkanfile, vedno sestavljata predsednik zadnje in predzadnje razstave ter tajnik.

Pregledali in posodobili smo podatke o članicah, ki sva jih za spletno stran www.balkanfile.eu v preteklosti zbrala z urednikom. Poleg osnovnih podatkov o vseh članicah tudi celovit pregled vseh 18 razstav Balkanfile, o udeležbi članic na posameznih razstavah, zapisnike sestankov Balkanfile, ki so običajni ob vsaki razstavi in logotipe razstav (Balkanfile ima sicer dogovorjen osnovni logotip, ki ga je pripravil častni predsednik Mehmet Emirmahmutoglu.

Skupinska slika udeležencev v prostorih hotela Hermes (foto: Siniša Pavleski).

Prisotne je najprej v imenu gostitelja razstave NOTOS 2021 (*Notos* je ime za južni veter) Christos Gykas, tajnik grške federacije in zaželel uspešno delo. Prisotni pa so se z minuto molka spomnili na preminulega predsednika romunske federacije Leonarda Pascanuja.

Vsi prisotni so izrazili polno pripravljenost, da se sodelovanje članic Balkanfile še nadalje stopnjuje, posebej, ko bo pandemija popustila in bodo mogoča srečanja in razstave. Predstavniki Romunije so izrazili namero leta 2022 ali 2023 pripraviti XIX. Balkanfile. Obenem so ponudili večjo količino razstavnih 16-listnih aluminijastih vitrin po razmeroma ugodni ceni, s čimer bo možno premostiti potrebo pri enkratni večji razstavi, kar so vsi sprejeli z naklonjenostjo. Direktor Filatelističnega muzeja iz Bukarešte Victor Iordache bo posredoval tehnične podatke o vitrinah in ponudbo.

Boncho Bonev iz Bolgarije je predlagal večjo povezanost pri imenovanju

sodnikov in pripravnikov iz te regije, kot tudi kakovostnejši feed-back razstavljalcem. Zelo pomembna téma, ki smo jo obravnavali, pa je bilo izpolnjevanje sinopsisov, ki spremljajo razstavno zbirko in predstavljajo povezave med razstavljalcem in sodniki. V naši regiji kultura sinopsisov ni razvita in razstavljalci ne izkoriščajo možnosti, da sodniku sporočijo, kaj je namen njihovega eksponata, kaj je dopolnjeno ali spremenjeno od prejšnje razstave, kateri materiali v eksponatu so redki in drugo. Kakovostno izpolnjeni sinopsis omogoči sodniku boljši vpogled in globlje razumevanje eksponata, s tem pa tudi pravilnejšo (boljšo) točkovanje. Dogovor je bil, da Boncho Bonev pripravi nekaj primerov kakovostno izpolnjenega sinopsisa, v nadaljevanju pripravimo tudi *Smernice za pripravo sinopsisa*. To pa je zelo pomembno tudi za vse slovenske razstavljalce!

ipirc711@gmail.com

Iščem podatke o strojnih žigih s slogani, ki so bili v uporabi v letih 1991–1999. Za vse informacije sem dosegljiv na tel. 041 731 348 ali na e-naslovu: edok47@gmail.com

Edo Krajnc

Koroškemu filatelističnemu društvu je letos uspelo izdati še eno zanimivo maksimum karto – koroški žigec.

Alojz Tomc

Albin Pogačnik in KOLEKTOR

Ko sem o Albinu Pogačniku iz Stražišča pri Kranju spraševal kolege filateliste, sem ugotovil, da so le redki slišali zanj. Le nekaj starejših kolegov je vedelo, da je bil ustanovitelj kluba zbiralcev KOLEKTOR in je pred drugo svetovno vojno izdajal filatelistično revijo z istim imenom.

V reviji *Znamka*, ki jo je leta 1944 v Ljubljani začel izdajati filatelistični trgovec Boris Modrijan, sem zasledil članek Dr. R. K. z naslovom *Slovenija*, kjer je na koncu omenjena filatelistična literatura. Presečen sem ugotovil, da je bilo glasilo kluba *Kolektor* praktično prvo in edino slovensko filatelistično glasilo pred letom 1944 pri nas. Izhajalo je v letih 1924-1934, založnik pa je bil Albin Pogačnik iz Stražišča pri Kranju.

Sklenil sem izvedeti več. Pri vprašanih filatelistih revije nisem našel in izkazalo se je, da imajo Pogačnikovo revijo *Kolektor* le v treh knjižnicah v Sloveniji (glej preglednico na koncu članka), a v vsaki le posamezne izvode nekaterih letnikov. Potem sem od Veselka Guština iz Ljubljane na USB ključku dobil slike fotografiranih strani posameznih številk revije, ki jih hrani Mestna knjižnica Kranj (večina objavljenih slik je iz njih).

Težje je šlo z iskanjem podatkov o Albinu Pogačniku. Iz Gorenjskega muzeja v Kranju sem dobil fotokopiji dveh člankov o tiskarstvu na Gorenjskem, obiskal sem nekaj knjižnic in preiskal celoten splet ter iz najdenih drobcev sestavil zgodbo o njegovem življenju in delu.

Albin Pogačnik je bil rojen v Ljubljani leta 1889. Za ročnega stavca se je izučil v veliki tiskarni Globus v

Budimpešti, kjer je spoznal svojo življenjsko družico, po rodu Madžarko. Med prvo svetovno vojno sta se jima v Budimpešti rodila sinova Albin (31. januarja 1915) in Ludvik (9. junija 1918).

Ob izbruhu prve svetovne vojne je bil Pogačnik mobiliziran in poslan v Galicijo. Tam je bil leta 1915 na fronti ranjen in poslan na zdravljenje v Vojno bolnišnico Sternthal (Strnišče pri Ptuj), kjer so avstro-ogrske oblasti leta 1915 ustanovile najprej taborišče za vojne ujetnike, z odprtjem bojišča na soški fronti pa so kompleks barak preuredili v več rezervnih vojnih bolnišnic s sedeži v matičnih državah znotraj monarhije.

Ljubiteljski fotograf Albin Pogačnik st. v svojem fotografskem ateljeju v rezervni bolnišnici Lukavac v Strnišču pri Ptuj leta 1916 (vir: kamra.si).

V rezervnih vojaških bolnišnicah so za razvijanje rentgenskih slik potrebovali fotografa. V rezervni bolnišnici Lukavac je to delo najverjetneje opravljal ljubiteljski fotograf Albin Pogačnik st., ki je med zdravljenjem kot navdušen fotograf zabeležil vsakdanje dogajanje v taborišču in v rezervni bolnišnici. Album z 277 njegovimi fotografijami iz leta 1916, nalepljenimi na kartonske liste, je Pokrajinskemu muzeju Ptuj-Ormož v dveh delih (leta 1998 in 2008) podaril njegov sin Albin Pogačnik mlajši.

Po vojni se je Pogačnik z družino iz Budimpešte preselil v Stražišče pri Kranju (danes del Kranja) in se zaposlil v tiskarski stroki. Sprva je bil tehnični vodja v tiskarni Tiskovnega društva (od leta 1922 do 1926), nato pa je eno leto delal v tiskarni Sava, prav tako kot tehnični vodja. V letih 1923-1927 je družina živela v najeti manjši kmečki hiši (kajžici) pod Šmarjetno goro, potem pa je Pogačnik postavil stanovanjsko hišo na Laborah. Spomladi leta 1927 se je poklicno osamosvojil in v lastni hiši na Gašteju (Ljubljanska cesta 13, ob državni cesti proti Ljubljani, kakih 5 minut od železniške postaje Kranj) ustanovil manjšo tiskarno z imenom Kolektor.

Pogačnikova tiskarna je zaposlovala 8 delavcev in je bila takrat tretja delujoča tiskarna v Kranju, drugače pa peta po vrsti (prva je bila Reševa, druga Lampretova, tretja Tiskovnega društva in četrta Sava). Tiskarnico na Laborah je opremil z dvema novima sodobnima tiskarskima strojema in tremi (enim večjim in dvema manjšima) starejšimi, že precej rabljenimi tiskarskimi stroji. Črkovno gradivo pa je bilo moderno in smotno izbrano. Pogačnikova tiskarna je slovela prav po lepih in sodobnih črkah in je veljala za akcidenčno. Tiskala je predvsem priložnostne tiskovine, vabila,

prospekte, lepake, letake, tabele in podobne komercialne tiskovine ter revijo Kolektor.

*Pogačnikova stanovanjska hiša,
v kateri je leta 1927 odprl lastno tiskarno
(vir: Kolektor, letnik VI, št. 3-4 /1929).*

Albin Pogačnik pa ni bil samo tiskarski strokovnjak in ljubiteljski fotograf pač pa je bil tudi zagrizen filatelista, z vizijo. Zbiralcem po svetu je želel omogočiti, da bi se med seboj spoznavali, povezovali in tako lažje pridobivali gradivo za svoje zbirke, kar je bilo v tistih časih bistveno težje kot danes.

Leta 1923 je v Kranju ustanovil klub (imenoval ga je krožek) dopisovalcev z imenom BALKAN KOLEKTOR. V resnici je šlo za resen mednarodni klub zbirateljev, katerega člani so bili v začetku v glavnem filatelisti. Število članov je hitro naraščalo in da bi jih Pogačnik lahko ustrezno informiral, objavljaj seznam članov in njihove oglase, je leta 1924 začel izdajati glasilo krožka, formata približno 14 x 23 cm. Imenoval ga je KOLEKTOR, časopis in oglasnik za zbirateljski šport, saj so se klubu pridružili tudi nekateri numizmatiki, kartofili, ekslibristi in drugi zbiralci.

Prva številka glasila je izšla v začetku aprila 1923 in je imela le 4 strani. Podprta s propagandno akcijo, ki jo je sprožil Pogačnik, je vzbudila zanimanje med zbiralci in mnogi so *Kolektorja* naročili in s tem postali člani kluba. Pogačnik je za letno naročnino 40 dinarjev obljubljal štiri številke letno, kar je v začetku tudi izpolnjeval. Še več, saj so bile skoraj vse naslednje številke dvojne. V letu 1924 sta tako izšli še dve dvojni številki *Kolektorja* (2-3 in 4-5), vsaka s po 8 stranmi.

Kljub skromnim začetkom je bil odziv velik in priglasilo se je mnogo novih naročnikov. Pogačnik je začel objavljati tudi krajše članke, sicer brez slikovnega gradiva, ker je bilo to takrat tehnično bolj zahtevno in je podražilo pripravo revije. Zaradi tujih bralcev je prejete članke objavljaval v originalu. Poleg slovenskih so bili ti sprva še v srbsščini in nemščini, kasneje pa tudi v francoščini ter madžarščini.

Objavljaval je tudi novice o izidu novih znamk in filatelistične literature, stalni rubriki pa sta bili *Častna rubrika* in *Črna lista*. Redno je navajal priimke članov, ki so pridobili nove člane, darovali denar ali znamke, poslali vodstvu največ pisem, razglednic s pozdravi in člankov za

objavo ali pomagali pri pripravi revije s prevajanjem pisem in podobno. Mnogo članov mu je tudi pisalo in po priporočilih iz pisem je objavljaval priimke pohvaljenih članov (dobrih menjalnih partnerjev), v črni listi pa navajal vse, ki so bili nepošteni, niso plačali prejetih znamk ali niso poslali ničesar v zameno in se na pozive niso odzivali.

Klub oz. njegov vodja Albin Pogačnik je vodil tudi krožno zamenjavo znamk in zvežčiči so krožili med zainteresiranimi člani kluba. V drugi številki glasila je zapisal: »Statistika. Do sedaj smo poslali v krožitev 78 pošiljk z znamkami in 15 s filat. listi.«

V oglasih je članom ponujal tudi izdelavo štampiljk vseh vrst, ki jih lahko naročijo pri njem: samo z imenom (za krožne zvezke), za zbiralce razglednic z besedilom *Frankirano zadaj!* (v treh jezikih) in okrogle ali oglate štampiljke s polnim naslovom člana, njegovo člansko številko in naslovom krožka. Potočnik je tiskal tudi posebne gumirane vinjete, ki so jih dopisovalci običajno lepili na hrbtno stran pisem ter tako z njimi dodatno zavarovali vsebino, prejemnik pisma pa je takoj vedel, da mu ga pošilja član kluba Kolektor.

Izdelek tiskarne Kolektor – znotraj nepotiskan mali zvežčič za znamke, namenjen krožni zamenjavi (vir: lastna zbirka).

Prva velika klubska vinjeta na hrbtni strani pisma, ki ga je Johann Orazem iz Nemčije, član kluba Kolektor (št. 88/4), 1. septembra 1924 poslal profesorju Lucasu Duraffurgu, tudi članu kluba (št. 30/7), v Francijo (vir: Delcampe.net).

Prve vinjete iz leta 1924 so bile kvadratne oblike in oblikovane le s pomočjo črt in besedila. V sredini je bilo v petih vrsticah (med zvezdicama) besedilo: * / Prospekt! / KOLEKTOR / KRANJ / Jugoslavija / (Slov.) / *. Črte stranic kvadrata ali bolje rečeno romba, ki so omejevale besedilo, so bile podaljšane in so se na vogalih križale ter tako omejevale besedilo KROŽEK DOPISOVALCEV IN ZBIRATELJEV nad vsako stranico, v enem od jezikov: slovenskem, nemškem, francoskem in madžarskem. Med napisi je bila v vsakem od vogalov po ena velika črka K.

V začetku sta bila ime kluba in ime glasila različna in Pogačnik sam je bil pri poimenovanju obeh nedosleden. Že leta 1924 je na naslovnici glasila št. 2-3 pisalo: »KOLEKTOR, glasilo krožka »Kolektor« v Kranju, Jugoslavija, Slovenija«, na naslovnici naslednje številke (4-5) pa je pisalo: »BALKAN / KOLEKTOR, glasilo krožka / »Balkan-Kolektor« / v Kranju, SHS«. Takrat je bil tudi prvič objavljen nov klubski znak ovalne oblike z napisom BALKAN - KOLEKTOR / = KRANJ = / JUGOSLAVIJA - SLOV. Risba v sredini je predstavljala Kranj, ob straneh pa sta bila simbolično prikazana dopisovanje (orel z

Zgornji del naslovnice glasila z znakom kluba Balkan-Kolektor, ki ga je izrisal Matija Bradeška (vir: Kolektor, letnik I, št. 4-5/1924).

gobjim peresom) in filatelija (lev s poštno znamko). Po nekaj letih, ko se je klub že močno razmahnil, je Pogačnik ime kluba skrajšal v KOLEKTOR in ga tako izenačil z imenom glasila.

Drugo leto izhajanja Kolektorja so izšle štiri dvojne številke (1-2, 3-4, 5-6 in 7-8). Kot je kasneje zapisal Pogačnik, je revija dosegla svoj višek ravno leta 1925, v času, ko je bil njen urednik Ante Gaber (1886-1954), slovenski časnikar, filatelist in umetnostni zgodovinar, ki je kot navdušen filatelist urejal tudi prilogo *Filatelija* v časopisu Jutro. Pogačnik je od Gabra, pionirja slovenske filatelije, pričakoval, da bo ta za objavo v Kolektorju pripravil katalog prvih slovenskih znamk (Verigarjev), a se to žal ni zgodilo. Gaber je zaradi poklicne pre zaposlenosti skoraj opustil svoje filatelistično delovanje in odpovedal sodelovanje pri reviji.

S katalogizacijo Verigarjev v tujih katalogih (*Michel, Senf, Yvert & Tellier* idr.) ni bil zadovoljen in nikakor ni mogel razumeti, da v domačih logih, kjer je znanja in materiala več kot dovolj, še nimamo lastnega kataloga Verigarjev. Nekaj znanih filatelistov, kot so bili Altstädter, Gregorič, Grund, Hammer in Széczi, je sicer sestavljalo svoje kataloge Slovenije in čeprav so bili nekateri tudi

objavljeni (Grundov v srbski reviji *Filatelista* in Széczi je v avstrijskem glasilu *Donaupost*), nobeden od njih ni prišel v širšo uporabo. Bil je mnenja da: »... se večina filatelistov poslužuje le napačne sestave o slovenskih znamkah po Michel katalogu.« Zapisal je tudi: »Enkrat je objavil Senf Slovenijo po Gabrovih podatkih, drugo leto pa je zopet krenil na staro pot.«

Kot domoljuba ga je zelo motilo, da so nepoučeni slovenski filatelisti v zameno za šund včasih pošiljali v tujino prave zaklade slovenske filatelije ali pa so jih prodajali za drobiž. Da bi člane kluba izobrazil, je v Kolektorju objavljati tudi članke o Verigarjih, ki so jih, večkrat na njegovo prošnjo, napisali priznani filatelisti kot so bili Ante Gaber, Stanko Veselič, Vilim Gregorič, Aurel Konič in drugi.

S spremembo imena kluba v Kolektor (brez Balkan) je klubski znak s starim imenom kluba postal neuporaben in Pogačnik je začel uporabljati novega s podobo malega Merkurja s krili, ki v rokah nosi albuma z znamkami in hodi po globusu nad tremi malimi pisanimi črkami k, ki so pomenile Klub Kolektor Kranj. Okrog globusa je bil napis K. »KOLEKTOR« KRANJ - SHS. Znak se je

potem pojavljal na vseh naslovnih straneh revije in v štam-piljkah, ki so jih naročali člani.

Dvojezični oglas za velike in male štam-piljke s klubskim znakom (vir: Kolektor, letnik III., št. 5-6/1926).

Nove dvobarvne vinjete (vir: delcampe.net in lastna zbirka).

Izdelane so bile tudi nove dvobarvne gumirane vinjete v obliki romba. Za osrednji del je bil uporabljen malo predelan prvotni ovalni znak kluba z risbo Kranja, obdan s tremi velikimi tiskanimi črkami K (levo, zgoraj in desno), ki so pomenile Klub Kolektor Kranj in prostorom za vpis članske številke pod njim. Okrog in okrog, ob stranicah vinjete, ki je imela bel nazobčan zunanji rob in je spominjala na poštno znamko, pa so bili napisani VEL. MEDN. KROŽEK DOPISOVALCEV IN NABIRALCEV v nemščini, slovenščini, francoščini in angleščini.

V letu 1926 so izšle najmanj tri dvojne številke Kolektorja (1-2, 3-4 in 5-6), za četrto pa nisem prepričan. Da bi dopisovalcem brez znanja tujih jezikov omogočil menjavo s partnerji v tujini, je Pogačnik v št. 5-6 objavil *Tolmač za zamenjevanje*, posebej za znamke in posebej za razglednice. Pri menjavi najpogosteje uporabljeni stavki so bili oštevilčeni in zapisani v enajstih jezikih. Dopisovalec je tako partnerju napisal na primer le: »511, 1 din.« Partner je pogledal v *Tolmač* pod številko 511 in v jeziku, ki ga je razumel, prebral: »Pripravljen sem Vam pošiljati

razglednice po in Vas prosim, da mi pošljete denar.« Namesto pikic je partner v stavek vstavil ceno (1 din) in vse je bilo jasno. Zelo domiselno in uporabno.

V tretjem letu izhajanja revije Kolektor je Pogačnik uvedel nekaj sprememb. Po Gabrovi odpovedi sodelovanja je revijo urejal in izdajal na novo ustanovljeni *Filatelistični biro* v Kranju, katerega vodja je bil seveda Albin Pogačnik. Biro se je ukvarjal tudi s prodajo različnih filatelističnih pripomočkov za zbiralce, vključno s katalogi in revijami, ki jih je naročal iz tujine. V letu 1926 je Pogačnik zamenjal službo in ta je vplivala tudi na tisk revije Kolektor. Prvi dve leti jo je tiskala tiskarna Tiskovnega društva, nato pa tiskarna Sava, skladno s Pogačnikovo trenutno zaposlitvijo.

V Kolektorju je začel objavljati tudi sezname članov z njihovimi osnovnimi podatki (članska številka, ime in priimek, naslov, poklic in področje zbiranja – po šifrantu). Razvrščeni so bili po abecednem redu znotraj njihovega kraja bivanja, države in celine. Po objavi celotnega seznama je v naslednjih številkah letnika objavljali le spremembe naslovov ter umrle in črtane člane. Najpogostejši vzrok za črtanje s seznama

(in s tem izgubo članstva v klubu) je bilo neplačevanje prispevka oz. naročnine.

Leto 1927 je prineslo nove spremembe. Pogačnik se je preselil v Stražišče pri Kranju in 1. junija v lastni hiši ustanovil tiskarno z imenom Kolektor. Sedež kluba je iz Kranja prenesel v Stražišče in ustrezno popravil klubski znak. Risba z malim Merkurjem je ostala nespremenjena, nov je bil le napis spodaj »KOLEKTOR« STRAŽIŠČE - SHS. Nove so bile tudi male samolepilne vinjete, s prostorom za vpis zaporedne številke člana, na katerih je sedaj pisalo »KOLEKTOR« STRAŽIŠČE. Ni pa izdelal novih velikih vinjet. V uporabi so ostale stare dvobarvne vinjete v obliki romba (še z napisom KRANJ), ki jih je reklamiral in prodajal še leta 1933.

*Slika novega klubskega znaka
in nove male gumirane vinjete z napisom
»KOLEKTOR« STRAŽIŠČE SHS
(vir: Kolektor, letnik IX, št. 1-2 / 1932).*

Pogačnik je v št. 1-2 /1927 četrtega letnika Kolektorja objavil, da glasilo zdaj tiska v lastni tiskarni in upa, da bo to izhajalo še pogosteje (na vsake 4 do 6 tednov), če bo le imel dovolj prispevkov za objavo. *Celotni in popravljene članski*

Tiskarna Kolektor iz Stražišča pri Kranju (vir: Kolektor – letnik V., št. 1-2 /1928).

seznam je bil že tiskan posebej, saj sta bila po novem glavni in uradni del glasila ločena.

Naročnina za člane je bila še vedno 40 din, a ne več za eno leto, ampak za zaporedne štiri številke revije. Kdor ni želel uradnega dela, je lahko za prispevek 25 din prejemal le glavni del s članki in oglasi. To je veljalo tudi za nečlane krožka. Toda kljub Pogačnikovi želji in napovedi pogostejšega izhajanja revije, se je zgodilo ravno obratno. Kolektor je začel izhajati zelo neredno.

V št. 1-2 /1928 je Pogačnik napisal, da zaradi tehničnih težav glasilo ni izšlo celih 7 mesecev, kar kaže na to, da je jeseni 1927 izšla še ena številka (verjetno št. 3-4). Iskal sem podatke, koliko glasil je dejansko izšlo v katerem letu, pa jih nisem našel. Iz oglasa v Kolektorju iz leta 1932 je razvidno, da je Pogačnik ponujal tudi vezane letnike glasila za leta 1924, 1925 in 1926, Kolektorje iz let 1927–1931 pa je ponujal vezane skupaj. Mestna knjižnica

Kranj hrani en tak vezan spopič in sklepal sem, da so v njem zajete vse številke, izdane v tem obdobju, pa sem ugotovil, da niso. Ob predpostavki, da je leta 1928 res izšla le ena dvojna številka (1-2 /1928), po moje manjkata dve številki – št. 3-4 /1927 in št. 1-2 /1929, s celotnim članskim seznamom za leto 1929 v uradnem delu.

Zaradi vse slabših razmer in težav v mednarodnem prometu je bil Pogačnik primoran opustiti krožno zamenjavo. Da bi pomagal filatelikom priti ceneje do jugoslovanskih porto znamk, ki so jih lahko kupovali le pri trgovcih, je v imenu kluba pisal *Direkciji pošte in telegrafa v Ljubljani* in uspel. V Kolektorju št. 3-4 /1929 je objavil odgovor *Direkcije*, da je od 22. maja 1929 dalje poštam dovoljeno prodajati nežigosane porto znamke za filatelistične potrebe tudi fizičnim osebam. Istega leta je, po pritožbah filatelista, da je prodajna cena Heimovega kataloga previsoka, v dogovoru z avtorjem, ceno s 50 din znižal na 20 din.

Naslovnice revije Kolektor iz let 1924, 1926 in 1932 (vir: Mestna knjižnica Kranj).

V letu 1930 glasilo sploh ni izšlo, v letu 1931 pa je Kolektor izšel dvakrat. Prva številka je bila enojna (št. 1), naslednja pa je bila spet dvojna (2-3). Na njeni naslovnici je prvič pisalo, da glasilo izhaja po potrebi. Pogačnik je poročal o filatelističnih razstavah v Ljubljani in v Zagrebu, o novih znamkah in poštah tarifah v Jugoslaviji ter po močno znižani ceni 15 din ponujal knjigo Nikole Rukavine *Naše marke, biljezi i cjeline*.

Pogačnik je pisal o vse slabšem gospodarskem stanju in manjšem zanimanju za filatelijo ter o tem, da večina članov prispevka sploh ne plačuje več in zato v letu 1930 enostavno ni mogel izdati nobene številke. Člane je prisil, naj poravnajo vsaj polovični prispevek, da glasilo ne bi zamrlo. Težave je imel tudi s članki, ki jih ni bilo dovolj. Pisal je kar petnajstim znanim filatelista, pa sta mu odgovorila le dva, da nimata časa.

Z dolgoletnim resnim delom je Albin Pogačnik dokazal, da je odgovoren in

zaupanja vreden podjetnik in njegov klub Kolektor je že konec poletja 1926 štel več kot 1.000 članov z vseh celin sveta. Zaporedna številka zadnjega vpisanega člana je maja 1928 že presegla številko 1.500, a je bilo aktivnih članov (s plačano naročnino) dejansko 1.139. Občudovanja vredna številka, tudi za današnje razmere.

Konec leta 1929 je zaporedna številka članov narasla na 1.637, novembra 1931 na 1.751 in sredi junija 1932 na 1.831. Kljub temu, da je klub v naslednjih letih v povprečju pridobival še po kakih 80 novih članov letno in so na koncu zadnji vpisani imeli klubsko številko že malo pod 2.000, je bilo aktivnih članov bistveno manj. Kolektor je imel junija 1932 še 575 aktivnih članov, maja 1933 pa samo še 126. Kljub pomanjkanju podatkov, ki bodisi niso bili objavljeni ali pa jih nisem uspel pridobiti, sem jih v spodnji preglednici zbral nekaj, ki pa so še vedno dovolj zgovorni in kažejo na strmo upadanje članstva po letu 1928.

Razglednica Novega mesta z odtisi različnih Kolektorjevih gumijastih štamplik, ki jo je Viktor Pfaff s člansko številko 705 leta 1929 poslal v ZDA (vir: ebay.com).

**Dejansko število članov kluba Kolektor
v letih 1927–1933** (Vir: seznami iz revij Kolektor)

CELINA	julij 1927	maj 1928	junij 1932	maj 1933
Evropa	731	1.058	273	86
Amerika	24	36	51	22
Afrika	9	6	11	5
Azija	15	35	45	6
SKUPAJ	782	1.139	575	126

Pogačnik je bil kljub vsemu še poln načrtov in optimizma, kar je nakazal v jubilejni, še posebej bogati in obsežni številki revije Kolektor (št. 1-2 /1933) ob njeni 10-letnici (glej sliko na naslovnici). Na 60 straneh je pripravil zelo raznoliko in zanimivo vsebino, tudi z več slikami, saj je hotel bralcem pokazati, kakšna bi lahko bila revija v prihodnje, če bo le imela dovolj naročnikov.

Poleg predstavitve eminentnih filatelistov tistega časa in osnovnih podatkov za slovensko znamkarsko imenoslovje (slovensko-nemški filatelistični slovar) je revija vsebovala tudi katalog jugoslovanskih *Frankotyp* in službenih poštних reklamnih žigov. Objavil je seznam (in nekaj slik) 52-ih odtisov 50-ih do tedaj delujočih strojev, ki ga je dobil od specializirane trgovine pisarniških strojev in nalivnih peres A. Prelog iz Ljubljane, ki je bila zastopnik strojev *Frankotyp*.

V Sloveniji je bilo do leta 1933 v uporabi 6 takšnih strojev (1 v Celju, 1 v Mariboru in 4 v Ljubljani), različnih odtisov pa je bilo 8 in ne 6, saj sta firmi *Sever & Komp.* ter *Vzajemna zavarovalnica* čez čas začeli uporabljati drugačen žig.

Pogačnik je v imenu kluba Kolektor organiziral več sestankov s filatelisti v Dravski banovini (decembra 1932 v Kamniku, Škofji Loki in v Kranju ter marca 1933 v Ljubljani). Njihov namen je bil seznaniti filateliste z delovanjem kluba in ugodnostmi, ki jih prinaša članstvo ter agitirati za ustanovitev skupne zveze

filatelistov Jugoslavije. Bil je velik zagovornik te ideje, saj bi po njegovem prinesla boljše povezanost in informiranost ter enotno nastopanje filatelistov izven meja države.

Naslednje leto je Albin Pogačnik uspel izdati še zadnjo revijo Kolektor št. 1-2 /1934, potem pa se je njegova pot končala. Umril je leta 1934, star komaj 45 let. Veliko prezgodaj in na višku ustvarjalnosti.

Zvesti bralci Kolektorja, posebej tuji, ki jih novica o Pogačnikovi smrti ni dosegla kmalu ali pa jih morda ni nikoli, so najbrž še lep čas živeli v pričakovanju nove številke glasila in Pogačnikovih ponudb. Kljub temu, da revije in kluba ni bilo več, so se prijateljski stiki med filatelisti, ki so preko Kolektorja našli zveste menjalne partnerje, večinoma ohranili in ti so pri

Odtis strojnega žiga firme Sever & Ko iz Ljubljane iz leta 1934.
Gre za drugi tip žiga, ki je zamenjal prejšnjega v letu 1931
(vir: lastna zbirka).

zbiranju in dopisovanju še vedno uporabljali filatelistični material in pripomočke (pincete, prilepke, zvezke za znamke, razne štampljke z imeni in naslovi, vinjete, sezname članov, kataloge in drugo), ki so jih nekoč naročili pri Kolektorju.

Odtis velike štampljke nekdanjega člana kluba št. 1007/1 Viktorja Miheliča na dopisnici, poslani iz Kamnika na Saško leta 1936 (vir: lastna zbirka).

Brez idejnega vodje in gonilne sile je Pogačnikov življenjski projekt Kolektor počasi zamrl. Ostala je le še tiskarna, ki sta jo za očetom leta 1935 prevzela sinova. Starejši sin Albin Pogačnik ml. je bil že polnoleten, mlajši Ludvik (Lojci) Pogačnik pa še ne, a sta bila oba usposobljena v tiskarski obrti in sta nadaljevala očetovo delo.

Za tiskarno Kolektor je bila od nekdanj značilna skrb za solidno izdelavo tiskovin in za njihov lep estetski videz – skratka, poslovala sta še po nekdanjih načelih o dobri kvaliteti tiskovin in papirja ter o poštenem obrtniškem poslovanju, ki ga je zagovarjal njun oče. V najboljših letih so bili v tiskarni poleg Albina in Ludvika zaposleni še trije kvalificirani tiskarski delavci ter šest pomožnih.

Med drugo svetovno vojno in nemško okupacijo je tiskarna Kolektor poslovala združena z drugima dvema kranjskima tiskarnama kot podružnica celovške tiskarne. Solastnik Kolektorja, mlajši brat Ludvik Pogačnik, ki je bil izučen za

tiskarskega strojnika in je delal v domači tiskarni, je v prostem času rad zahajal v hribe, nastopal v gledališki skupini in telovadil pri Sokolih v Stražišču. Med vojno je bil nasilno mobiliziran v nemško vojsko, ko pa je prvič prišel domov (na dopust), je takoj odšel k partizanom (aprila 1944).

Najprej je delal v skrivni partizanski tehniki – tiskarni pri vasi Log, na desnem bregu Poljanske Sore, ki je z delom pričela marca 1944. Tiskarno, ki je oskrbovala teren ne le z letaki in drobnimi tiski, pač pa tudi z brošurami in različnimi glasili v visokih nakladah, so imenovali *Julija*. To je bilo ilegalno ime kranjske aktivistke Naste Sešek, ki je največ pripomogla, da je tiskarna dobila manjši tiskarski stroj in omarico s črkovnim materialom. Aktivisti so oboje dobili na Laborah, v Pogačnikovi tiskarni Kolektor. Omeniti velja, da je tiskarna *Julija* zelo kakovostno natisnila pesniško zbirko *Pesmi Mateja Bora* kar v 4000 izvodih. Kmalu je bila odkrita in 23. avgusta 1944 so jo razdejali belogardisti.

Ludvik je pred tem (julija 1944) odšel pomagat v partizansko tiskarno *Trilog* v Ločnici pri Medvodah. Ko so tiskarno selili bliže vodstvu narodnoosvobodilnega gibanja na Gorenjskem, so jih 24. septembra 1944, na poti proti Davči – na prehodu čez poljansko cesto v Logu, presenetili nemški policisti in jih napadli. Padlo je osem borcev, med njimi tudi Ludvik Pogačnik s partizanskim imenom Polde.

Družinsko tiskarsko obrt Pogačnikovih je nadaljeval brat Albin, a ne za dolgo. Po vojni sta bili tiskarni *Tiskovnega društva* in *Sava* zaplenjeni, tiskarna *Kolektor* pa je bila leta 1946 nacionalizirana in nato leta 1947 ukinjena. Kmalu so bile vse kranjske tiskarne združene v enoten obrat, najprej kot *Gorenjska tiskarna*, potem pa kot *Gorenjski tisk*. Kljub vsemu je Albin Pogačnik ml. poklicno pot nadaljeval v tiskarstvu, saj se je zaposlil v Gorenjskem tisku, kjer je postal kasneje tudi tehnični direktor.

Natančneje ga omenjam zato, ker je njegov oče Albin Pogačnik st. nanj uspel prenesti ljubezen do zbirateljstva in mu je pri zbiranju tudi pomagal. Sin Albin je kot otrok najprej zbiral znamke, predvsem preko-morskih držav, potem pa so ga leta 1928 pritegnili kovanci. Očeta je prosil za pomoč in ta je dal v časopis oglas, da kupuje stare kovance. Oglasilo se je nekaj ponudnikov iz Ljubljane in šla sta pogledat, ali bi se dalo kaj kupiti. Res sta kupila nekaj avstrijskega drobiža in en zelo obrabljen rimski novc, ki pa je bil odločilen za njegovo kasnejše zbiranje, predvsem rimskega in srednjeveškega denarja.

Mladi Albin je pogrešal nasvete kakšnega izkušenega zbiralca, zato mu je oče iz Budimpešte naročil manjšo knjižico z naslovom *Zbiranje starega denarja*, ki ga je vpeljala v svet numizmatike. Ker je bil njegov dedek Avstrijec, mama pa Madžarka, je Albin govoril tekoče nemško in madžarsko. Pri trgovcu v Budimpešti je začel naročati stare kovance in kmalu jih je imel blizu 300. Po skicah iz njegove učne knjižice si je iz lepenke naredil predale in manjše kartonske škatlice za posamezne kovance in se leta 1931 s svojo zbirko dal slikati. Oglaševal je tudi v očetovi reviji *Kolektor* in za star kovani denar, medalje in plakete ponujal boljše znamke ali drugo, po dogovoru.

Albin Pogačnik ml. je z leti postal izjemen poznavalec antične numizmatike. Poleg drugih področij – bizantinske numizmatike, denarstva novega veka in evropske srednjeveške numizmatike, je bil tudi raziskovalec slovenskega srednjeveškega denarstva in avtor številnih strokovnih člankov. Njegovo življenjsko delo je katalog srednjeveških novcev z naslovom *Srednjeveške kovnice na Slovenskem* v knjižni obliki.

Numizmatik Albin Pogačnik ml. s svojo zbirko kovancev in medalj leta 1931 (vir: moro.si).

Bil je dolgoletni predsednik *Numizmatičnega društva Slovenije* in njegov večkrat nagrajeni častni predsednik ter urednik *Numizmatičnega vestnika*. Bil je tudi častni član več numizmatičnih društev doma in po svetu. Skrbel je za promocijo numizmatike in kot mentor predajal svoje obsežno in sistematično znanje mlajšim rodovom. Organiziral je številne numizmatične razstave po Sloveniji, prvič leta 1955 v Kranju, v sodelovanju z Mestnim muzejem. Kasneje je večkrat uspešno sodeloval z Gorenjskim muzejem v Kranju, izjemno plodno pa je bilo njegovo sodelovanje z Numizmatičnim kabinetom Narodnega muzeja Slovenije, za katerega je (kot zunanji sodelavec) pridobival redke numizmatične primerke ter tako prispeval k izpopolnjevanju in zaokrožanju muzejskih zbirk. Umrli je 26. februarja 2014 v starosti 99 let. Pokopan je v Kranju.

Pa se vrnimo spet k Albinu Pogačniku starejšemu, ki je, kljub relativno kratki življenjski poti, v življenju naredil veliko in je v svojem času močno vplival na filatelistično dogajanje pri nas. Kar enajst let je izdajal filatelistično revijo in vodil mednarodni zbirateljski klub, ki se je dotaknil skoraj 2.000 zbirateljev. Besedo KOLEKTOR lahko ob njem res zapišemo z velikimi črkami, saj povzema tri njemu nekoč ljube reči: mednarodni krožek dopisovalcev in zbirateljev, časopis in oglasnik za zbirateljski šport ter tiskarno.

In za konec še prošnja. V knjižnici FZS trenutno ni nobenega originalnega izvoda

*Albin Pogačnik st.
1889-1934
(Vir: Kolektor -
letnik X, št. 1-2
/1933).*

revije Kolektor. Moj cilj je pridobiti vsaj slike oz. fotokopije revij vseh enajstih letnikov in sestaviti en komplet za knjižnico ter tako ohraniti pomemben del Pogačnikove filatelistične zapuščine.

S podatki o zalogi posameznih izvodov revije Kolektor v slovenskih knjižnicah, vključenih v sistem COBISS, in posrednih podatkov iz člankov in oglasov v revijah, ki sem jih pregledal in jih hrani Mestna knjižnica Kranj (akronim: SIKKR), sem poskušal rekonstruirati izhajanje revije in ugotoviti, koliko števil je dejansko izšlo v posameznem letniku. Po pregledu revij, ki jih hranita Narodna in univerzitetna knjižnica (akronim: NUK) v Ljubljani in Univerzitetna knjižnica Maribor (akronim: UKM), bo večina vprašajev v tabeli v nadaljevanju zamenjana s podatki, a ne še vsi.

V imenu Zveze FZS prosim bralce za pomoč, še posebej pri iskanju revij (označene so z rumeno barvo v tabeli na strani 41), za katere vem (ali sumim), da obstajajo, a jih ni v nobeni od omenjenih knjižnic.

alozj_tomc1@t-2.net

Viri:

1. Modrijan, Boris: Znamka, št. 6-7/1945, str. 61
2. Pogačnik, Albin: Kolektor, časopis in oglasnik za zbirateljski šport, Kranj in Stražišče pri Kranju 1924-1934
3. Kolar, Nataša: Sternthal : Vojna bolnišnica Sternthal/Strnišče pri Ptuj med letoma 1915 in 1918, Pokrajinski muzej Ptuj – Ormož, Ptuj 2015
4. Pogačnik, Albin: Stražiški spomini, v: Sitar, glasilo Krajevne skupnosti Stražišče št. 117 (21. 12. 2012), str. 4-6

5. Pogačnik, Albin: Spomini numizmatika, v: Numizmatični vestnik, glasilo Numizmatičnega društva v Ljubljani, letnik XIX, št. 23 (1995), str. 609-629
6. Holynski, Nada in Žontar, Majda: Gorenjska industrija od manufaktur do danes: tovarne in njihovi izdelki, Gorenjski muzej, Kranj 1992
7. Zorec, Črtomir: Tiskarstvo na Gorenjskem (23. nadaljevanje), v: GLAS, glasilo Socialistične zveze delovnega ljudstva za Gorenjsko, leto XXIII, št. 69, str. 7, Kranj, 9. 9. 1970
8. Zorec, Črtomir: Časopisje, tiskano v Kranju (1900–1950), v Kranjski zbornik 1975, str. 296-305.
9. https://sl.wikipedia.org/wiki/Ludvik_Pogačnik
10. <https://zbnobskofjaloka.weebly.com/log-nad-scaronkofjo-loko.html>
11. <https://www.moro.si/med-zbiratelji-iskane-slovenske-medalje-s-podobo-albina-pogacnika/>
12. <https://plus.si.cobiss.net/opac7/bib/9841206>

Poskus rekonstrukcije izhajanja prve slovenske filatelistične revije KOLEKTOR (1924-1934)							
Podatki o posameznih izvodih				Zaloga po knjižnicah v sistemu COBISS			Iskanje izven sistema COBISS
Letnik (leto)	Številka v letu	Datum izida	Število strani	Akronim SIKKR	Akronim NUK	Akronim UKM	
I. (1924)	1	?	4	0	0	1	
	2-3	01.08.1924	8	1	0	1	
	4-5	01.11.1924	8	1	0	0	
II. (1925)	1-2	?	?	0	0	1	
	3-4	?	?	0	0	0	DA
	5-6	?	?	0	0	1	
	7-8	?	?	0	0	0	DA
III. (1926)	1-2	?	?	0	1	0	
	3-4	?	?	0	0	0	DA
	5-6	01.09.1926	34	1	1	0	
	7-8	Nisem prepričan ali je številka res izšla.					DA
IV. (1927)	1-2	15.07.1927	48	1	1	0	
	3-4	?	?	0	0	0	DA
V. (1928)	1-2	01.05.1929	28	2	0	0	
	3-4	Nisem prepričan ali je številka res izšla.					DA
VI. (1929)	1-2	?	24	0	0	0	DA
	3-4	28.12.1929	20	1	0	0	
VII. (1930)	V letu 1930 ni izšla nobena številka revije.						
VIII. (1931)	1	01.03.1931	12	2	0	0	
	2-3	10.12.1931	20	1	0	0	
IX. (1932)	1-2	15.06.1932	36	2	1	0	
	3-4	?	?	0	1	0	
X. (1933)	1-2	15.05.1933	60	1	1	0	
XI. (1934)	1-2	?	?	0	1	0	

Igor Longyka

Zgodovinar dr. Branko Marušič in 70-letnica novogoriškega filatelističnega društva

Dve leti je že minilo, odkar je leta 2019 novogoriško Filatelistično društvo „Dr. Franc Marušič“ zabeležilo 70-letnico svojega obstoja. In tri leta je že od tega, kar je praznoval 80 let doktorjev sin dr. Branko Marušič, priznani „zgodovinar zahodnega roba“.

Ali je naključje, da povezujem obe obletnici? Nikakor, kajti jabolko ni padlo daleč od drevesa. Ugledni solkanski zdravnik dr. Franc Marušič, organizator partizanskega in povojnega zdravstva na Goriškem, je bil vse življenje tudi zagnan filatelist in kot tak med ustanovitelji novogoriškega filatelističnega društva. Bil je njegov dolgoletni predsednik in po smrti leta 1965 se je društvo poimenovalo po njem.

*Spominska ovojnica, izdana 6. 9. 2019
– številka 190 iz registra izdaj
FD „Dr. Franc Marušič“ Nova Gorica.*

Kaj pa Branko? Seveda je bil tudi on vnet filatelist, očetov učenec, ki je ob ustanovitvi društva leta 1949 kot enajstletnik postal njegov član. Nedavno je izšla zgodovinarjeva najnovejša knjiga, ki pa tokrat obravnava primorsko zgodovino na (p)oseben način, saj ima

naslov *Izza spominov. O dogodkih in ljudeh*. Marušič je v njej ob intimnih osebnih spominih opisal tudi vrsto bolj ali manj znanih dogodkov na Goriškem, kakor jih je doživel sam, in te dogodke prepletel z opisi in pričevanji pomembnih primorskih ljudi, ki jih je osebno srečeval in doživiljal.

Med osebne spomine je uvrstil tudi svoje filatelistično udejstvovanje v poglavju z naslovom *Goriški filatelistični spomini*. Le-ti segajo v njegovo gimnazijsko obdobje, v čas med njegovim desetim in dvajsetim letom, ko se je ob pomoči očeta učil filatelističnih veščin in mu veliko pomagal pri urejanju znamk. Prva leta je med drugim sodeloval pri očetovem korespondiranju z angleškimi filatelisti in pomagal pri pripravi filatelističnih razstav. V spominskem prispevku nadaljuje takole:

„V srednji šoli sem se še vedno filatelistično udejstvoval. V mnogo manjši meri pa potem, ko sem študiral v Ljubljani. Študij in poklicno raziskovalno delo, h kateremu je filatelija ogromno pripomogla, me je oddaljil od neposrednega filatelističnega zbirateljstva. To pa mi je s svojo metodo dela močno koristilo, ko sem se med leti 1955-1987 in deloma tudi potem, poklicno posvečal muzejstvu, pri katerem temelji vse delo na zbiranju,

hranjenju, proučevanju in razstavljanju starin. Priznati moram, da sem prav s pomočjo filatelije pridobil tudi veliko splošnega znanja in občutka za ohranjevanje pisnega gradiva in za ustvarjanje osebnega arhiva, ki sem ga uporabil tudi pri pisanju teh spominskih utrinkov“.

Naslovna stran Zbornika
FD „Dr. Franc Marušič“ Nova Gorica.

Te in še druge utrinke je zapisal v rodnem Solkanu 14. avgusta 2019, v času, ko so se novogoriški filatelisti pripravljali na obeležitev 70. obletnice svojega društva. Namenjeni so bili za spominski zbornik, ki pa je zaradi epidemije covida zamujal in so društveniki dolgo čakali na ustrezno priložnost, da ga predstavijo javnosti. Izšel je sicer z datumom december 2019, prinaša pa poleg Marušičevih spominov še več sorodnih prispevkov Marjana Maliča in Venceslava Trohe, strokovnih člankov iz lokalnega okolja (Poštna žiga Gorica – Nova Gorica in Solkan, društveni priložnostni poštni žigi, znamke na temo solkanskega mosta, znamke, izdane na predlog društva) in vrsto zanimivih

Dr. Branko Marušič (desno) med pogovorom s predstavnikom izdajatelja knjige njegovih spominov, direktorjem ZRC SAZU dr. Otom Lutharjem oktobra 2021.

razglednic znamenitega železniškega mosta v Solkanu. Zbornik bogatijo še fotoutrinki iz zgodovine društva, seznam razstav, ki jih je pripravilo društvo, in register vseh izdaj FD „Dr. Franc Marušič“ Nova Gorica.

Tako je zdaj z zbornikom prikaz njihove dejavnosti dostopen ožjim filatelističnim krogom, širši javnosti pa z Marušičevo knjigo, ki jo je z letnico 2021 izdala založba Znanstvenoraziskovalnega centra Slovenske akademije znanosti in umetnosti. Zgodovinar dr. Branko Marušič je svoje filatelistične spomine v knjigi sklenil s temle poudarkom:

„Veliko let nisem več pravi filatelista, a je filatelija pustila neuničljivo sled v mojem življenju in delu.“

Verjamemo lahko, da se to zgodi vsakemu pravemu filatelistu!

igor.longyka@gmail.com

Jože Keber

Vabljeni na MAKSI RAVNE 2022

Koroško filatelistično društvo Ravne na Koroškem v sodelovanju s Koroško osrednjo knjižnico dr. Franca Sušnika ter pod okriljem in s pomočjo Filatelistične zveze Slovenije, pripravlja 4. kvadrienalno filatelistično razstavo razglednic in maksimum kart MAKSI RAVNE 2022 z mednarodno udeležbo.

Razstava bo na ogled od 1. do 15. marca 2022 v Grajskem razstavišču Koroške osrednje knjižnice dr. Franca Sušnika na Ravnah na Koroškem.

Specializirana meddruštvena razstava MAKSI RAVNE 2022 z mednarodno udeležbo ima namen omogočiti članom Filatelistične zveze razstaviti čim večje število kakovostnih razstavnih zbirk s področij maksimum kart in razglednic, jih ustrezno oceniti in s pridobljenimi uvrstitvami omogočiti njihovo razstavljanje na razstavah višjega ranga doma in v tujini.

Razstava je namenjena tudi spodbujanju zanimanja za zbiranje, proučevanje in razstavljanje filatelističnih zbirk in zanimanju za to dejavnost v širši družbeni skupnosti, posebej še maksimum kart.

Razstava bo tekmovalna in je III. razreda. Ekspoziti morajo biti pripravljene skladno s trenutno veljavnimi pravili FIP in FZS za maksimumafilijo, Smernicami za ocenjevanje ekspozitov razglednic in motivnih kart, Pravilnikom o filatelističnih razstavah FZS (poglejte na spletno stran FZS) ter Pravilnikom specializirane meddruštvene razstave MAKSI RAVNE 2022, ki bo objavljen do 31. 12. 2021 na straneh www.kfd.si.

Na specializirani razstavi MAKSI RAVNE 2022 bodo razstavljeni ekspoziti v tekmovalnih razredih:

B1 Maksimafilija

B2 Kartofilija

B3 Odprta filatelija. V tem razredu sprejemamo samo ekspozite, v katerih vsaj polovico gradiva predstavljajo maksimum karte ali pa razglednice.

Ekspoziti v vseh tekmovalnih razredih so lahko predstavljeni v eni vitrini.

Koroško filatelistično društvo bo razstavo MAKSI 2022 izpeljalo v objavljenem terminu v vsakem primeru, ne glede na trenutne ukrepe za obvladovanje širjenja nalezljive bolezni SARS-CoV-2 (COVID-19) pri kulturnih dogodkih in ob upoštevanju pogojev vladnih odlokov, ki bodo veljali v terminu razstave. V kolikor bo v času razstave javnost izključena, bomo spremenili le lokacijo razstave, ki bo predstavljena na svetovni spleti.

Prijave v KFD zbiramo na elektronski pošti info@kfd.si ali po pošti na naslov Koroško filatelistično društvo, p.p.19, 2390 Ravne na Koroškem.

V Koroškem filatelističnem društvu smo sprejeli moto, da nas trenutne razmere pač ne morejo ustaviti pri doseganju naši osnovnih ciljev, promociji in širjenju filatelije. Ne nazadnje smo v zadnjih 2 letih pobudnik in izdajatelj 38 filatelističnih spominskih celot, bili pa smo tudi organizator 7 promocij znamk in celin Pošte Slovenije.

joze.keber@sgn.net

Danilo Goljat

Filatelistične novice iz Slovenj Gradca

Praznovanju 300. obletnice rojstva baročnega slikarja Janeza Andreja Straussa (1721-1783), ki je živel in ustvarjal v Slovenj Gradcu, se je pridružilo tudi Filatelistično društvo Slovenj Gradec.

Ob tej priložnosti smo izdali spominsko pisemsko ovojnico, osebno znamko in priložnostni poštni žig. Celoten filatelistični sklop je oblikoval arhitekt Edi Koraca. Za motiv žiga in pisemske ovojnice je izbral grb J. J. Schrekingerja, delo J. A. Straussa (nadžupnika v Šmartnem), upodobljeno na prižnici v cerkvi Marijinega vnebovzvetja na Homcu. Motiv na razglednici je prav tako delo J. A. Straussa iz leta 1777 (Prihod sv. Duha) v cerkvi sv. Duha v Slovenj Gradcu.

Avtor zapisa na maksimum kartah in tudi zapisa na naslovnem listu pa je Marko Košan, kustos v Koroški galeriji likovnih umetnosti.

Spominski ovitek št. 2/2021 z osebno znamko in s priložnostnim poštним žigom.

Filatelistično društvo Slovenj Gradec je ob tej priložnosti pripravilo tudi manjšo razstavo starih razglednic na Pošti ter v recepciji galerije in muzeja na Glavnem trgu 24 v Slovenj Gradcu.

Sicer pri lepo oblikovani maksimum karti moti napačno izbrana nominala A, ki ne ustreza nominali za razglednice, ampak je za pisma.*

danilo.goljat@telemach.net

* Opomba urednika NF.

**Še je čas, da izpolnite obrazec in namenite
1% od dohodnine za delovanje
Filatelistične zveze Slovenije!**

**Za vsak izpolnjen obrazec, ki ga boste poslali na
FZS, prejmete 1 filatelistični esej.**

Janez Cerkvėnik

Pasijonska in pregledna razstava kroŹkarjev

Epidemija korona virusa je nekoliko zamaknila izvedbo obeh filatelistiĹnih razstav – promocijsko ob 300. obletnici ŹkofjeloŹkega pasijona in pregledno razstavo kroŹkarjev Osnovne Źole Źkofja Loka-Mesto. Izvedbo prve smo naĹrtovali v marcu 2021, drugo pa junija 2021.

IŹlo pa se je tako, da smo obe izvedli istoĹasno od 7. do 15. septembra 2021 v Sokolskem domu v Źkofji Loki. Pregledna razstava kroŹkarjev je obsegala 20 vitrin, razstavnih zbirk pa smo imeli pripravljenih kar 28, ker smo na enem mestu Źeleli prikazati tudi zbirke vseh nekdanjih kroŹkarjev. Źal nam je zmanjkalo ustreznega prostora v mali dvorani Sokolskega doma, da bi lahko predstavili vse zbirke. Le-te pa so predstavljene v BILTENU te pregledne razstave. Poleg tega smo izdali tudi ilustrirano poŹtno dopisnico z motivom stavbe Osnovne Źole-Mesto v Źkofji Loki.

Letos mineva tudi 300 let od obletnice prve uprizoritve ŹkofjeloŹkega pasijona

po ulicah mestnega jedra Źkofje Loke po besedilu, ki ga je leta 1721 v slovenskem jeziku zapisal kapucin v Źkofji Loki, oĹe Romuald-Lovrenc MaruŹiĹ, doma iz ŹtandreŹa pri Gorici. Romualdovo besedilo je najstarejŹe ohranjeno dramsko besedilo, napisano v slovenskem jeziku.

Pogled na razstavne vitrine in eksponate na razstavi v Sokolskem domu v Źkofji Loki.

Biltena omenjenih razstav

Te obletnice letos ni bilo mogoče proslaviti s ponovno uprizoritvijo pasijona po starem mestnem jedru Škofje Loke, zato smo se člani filatelističnega društva »Lovro Košir« Škofja Loka odločili, da pripravimo filatelistično razstavo, ki smo jo poimenovali »S Kristusom po poti škofjeloškega pasijona«. Predstavljena filatelistična zbirka s filatelističnim in drugim gradivom (razglednice, podobice, časopisni članki) prikazuje celotno zgodovino krščanske religije od judovstva oz. *Stare zaveze do Nove zaveze*.

Zbirka je razdeljena na 11 poglavij, ki nazorno prikažejo celotno zgodovino krščanstva od judovstva, Jezusovega rojstva, njegovega delovanja v Palestini in smrti na križu. Po njegovem vnebohodu so krščansko vero po svetu širili, najprej njegovi učenci in kasneje duhovniki (oznanjevalci *Božje besede*). Kot vse institucije na svetu, ki jih vodijo ljudje, je tudi krščanska Cerkev doživela veliko stranpoti, nepotizma, boja za oblast in s tem tudi možnosti za pridobitev premoženja, kar vse je vodilo do razkolov, prvim leta 1054 z nastankom *pravoslavja* in drugim 1517, ko je nemški duhovnik Martin Luter protestiral pri svojem škofu s tezami za reformo Cerkve. Nastal je *protestantizem*, ki se je odcepil od RKC

(rimskokatoliške cerkve). Krščanstvo je sicer popolnoma ločeno od islamske vere, vendar že od 7. stoletja dalje kroji usodo tako Judov kot kristjanov v Palestini, zato je Islam prikazan tudi v tej filatelistični zbirki. Dve poglavji filatelistične zbirke pa sta posvečeni katoliškim katedralam ter romarskim krajem na Slovenskem in po svetu.

Zbirka je bila na razstavi predstavljena na 768 razstavnih listih v 48 vitrinah, ki smo jih postavili v galeriji Sokolskega doma v Škofji Loki. Za to priložnost smo skupaj s Pošto Slovenije, Občino Škofja Loka in Pasijonsko pisarno izdali priložnostni poštni žig, ilustrirano poštno dopisnico ter BILTEN pasijonske razstave.

Dopisnica ob pasijonski razstavi

Izvedba obeh razstav nas je pripeljala do presenetljivega spoznanja, da je kljub zaostrenim razmeram mogoče organizirati filatelistične razstave brez uradnega odprtja, vendar vedno z izdajo priložnostnega poštnega žiga, spominsko ovojnico ali dopisnico in biltenom razstave. Vse naštetu so dokumenti časa, ki bodo še našim zanamcem v spodbudo, da so filatelisti tudi med epidemijo korona virusa covid-19 ustvarjali in svoje izdelke (zbirke) prikazali na razstavah.

cerkvenik.janez@gmail.com

Zbiranje predlogov za priložnostne poštne znamke 2024!

VABIMO VSE, KI ŽELITE SOOBLIKOVATI PROGRAM PRILOŽNOSTNIH POŠTNIH ZNAMK

Na znamkah želimo predstaviti izvirne in zanimive motive, ki bodo prikazovali našo naravno in kulturno dediščino, tehnične dosežke, aktualne športne in druge dogodke ter zaznamovali okrogle obletnice pomembnih dogodkov in rojstev znamenitih Slovencev. Vabimo vse, ki želite sooblikovati program priložnostnih poštne znamk, ki bodo izdane v letu 2024, da svoje predloge pošljete do konca februarja 2022 na naslov:

Vsem, ki boste poslali predloge, se prijazno zahvaljujemo za sodelovanje. Predlogov ne bomo honorirali in tudi ne vračali morebiti priloženega gradiva. Program priložnostnih poštne znamk, ki ga bo sprejela Komisija za izdajo poštne vrednotnic in potrdil pristojni minister, bo objavljen na spletni strani www.posta.si, v tiskani obliki pa bo na voljo na vseh poštah predvidoma konec leta 2023, zato o izboru predlogov ne boste posebej obveščeni.

Pošta Slovenije d.o.o.
Divizija Prodaja
“Znamke 2024”
2500 Maribor

 Pošta Slovenije
Zanesljivo z vami!